

FREMTIDENS OPLYSTE SAMFUND

Folkebiblioteker og
Folkeoplysning i samarbejde

INDHOLD

4	Forord	39	Samarbejdsaftaler mellem biblioteker og aftenskoler
6	Danmarkskort med deltagende kommuner	40	Kulturhuse, biblioteker og aftenskoler
7	Eksempler på samarbejder:	42	Perspektiver
9	Aalborg	46	Interviewoversigt
12	Viborg	47	Metode
16	Ikast-Brande		
19	Skanderborg		
22	Aarhus		
26	Esbjerg		
30	Oddsherred		
32	Ballerup		
34	Kalundborg		
36	Slagelse		

FORORD

SAMARBEJDE OM FREMTIDENS FOLKEOPLYSNING

Biblioteker og aftenskoler deler et fælles formål om at fremme demokratisk dannelse og det aktive medborgerskab ved at give adgang til læring, viden og oplysning og kulturel aktivitet. Demokrati er altid udfordret og i disse år på mange niveauer. Derfor er den folkeoplysende tanke for folkestyret vigtigere end nogensinde. Den oplyste borger er forudsætningen for det danske demokrati. Men det kommer alt sammen ikke af sig selv. Det kræver lokalt samarbejde. Derfor skal alle lokale folkeoplysende kræfter skabe flere meningsfulde fællesskaber og læringsaktiviteter samt engagerende og involverende debatter.

Hver for sig har biblioteker og aftenskoler særlige formål med deres virke, ligesom de har forskellige styrker. Hvis parterne mødes og bringer deres styrker ind i et samarbejde, fører det til flere og bedre aktiviteter for borgerne.

DET MODERNE FOLKEBIBLIOTEK INVITERER CIVILSAMFUNDET INDENFOR

Det moderne folkebibliotek er en kultur- og læringsinstitution, som er en integreret del af borgernes hverdag, en arena for uformel læring. Biblioteker er lokale samlingspunkter, hvor borgerne kan få hjælp til hverdagens udfordringer, men også kan blive involveret i kulturaktiviteter og møde nye livssyn. Bibliotekerne giver adgang til fysiske og digitale ressourcer, informa-

tionsressourcer og relevant teknologi uanset platform. Bibliotekerne har også kompetencer i forhold til vejledning, rådgivning, instruktion og facilitering i forhold til at anvende de pågældende ressourcer og teknologier.

Bibliotekerne udarbejder og indgår i læringsforløb rettet mod lokalsamfundets uddannelsesinstitutioner og fungerer på den måde som fundament for formel læring. Desuden understøtter bibliotekerne intentionerne om den selvhjulpne borger, og mange uden for bibliotekerne hævder, at det er det allersidste offentlige sted, hvor den enkelte borger kan møde et levende menneske i øjenhøjde og få vejledning.

Bibliotekernes fysiske faciliteter er velegnede rammer for nogle af de folkeoplysende aktiviteter, som foreninger og grupper af borgere arrangerer – enten som værter eller som partnere.

AFTENSKOLERNE HAR BORGERSTYRING OG TRADITION FOR DELTAGERINVOLVERING

Aftenskolernes særlige styrker handler om læringsaktiviteter såsom undervisning, foredrag og debatter. Det er den folkeoplysende aktivitet, der er i centrum. Det gælder alle emner og fag, og det vigtige er det frie valg af emne, af underviser og af tilrettelæggelsesformen.

Styrken ved aftenskolerne er, at en dygtig underviser eller facilitator enten organiserer undervisning i det pågældende fag eller emne eller står for en struktureret ramme for læring omkring et foredrag eller en de-

bat, men også faciliterer de sociale processer omkring aktiviteten. Som civilsamfundsorganisation har aftenskolerne den styrke, at de styres af borgere og deltagere og har tradition for udstrakt deltagerinvolvering i både den overordnede organisering og den konkrete aktivitet. Aftenskolerne står for det folkeoplysende indhold og er uformelle steder for læring og dannelse.

KULTURHUSENE ER OGSÅ LÆRINGSSTEDER

Et solidt samarbejde er forudsætning for, at den lokale koordinering mellem parterne kan optimeres. Der skal sikres plads til alle aktører. Det gælder også for kulturhusene. De er også en vigtig del af det folkeoplysende arbejde, da de tilbyder velegnede rammer for borgernes egen deltagelse i kulturelle aktiviteter og fællesskaber. Kulturhusene har en rolle som formidler og facilitator af kunst og kulturaktiviteter med bl.a. scener, åbne værksteder og café. Derfor er kulturhusene også et læringssted, hvor der faciliteres kulturelle aktiviteter, og hvor en lokal koordinering med andre partnere er en fordel for alle.

Biblioteker, aftenskoler og kulturhuse har forskellige rammevilkår. Derfor er en dialog mellem parterne nødvendig. Vi opfordrer derfor alle kommuner til at udarbejde en politik på området. Og vi opfordrer kommunerne til at styrke samarbejdet mellem folkebiblioteker og folkeoplysende organisationer. Helt konkret vil vi også gerne opfordre det enkelte bibliotek til at påtage sig ansvaret for at invitere de folkeoply-

sende skoler og foreninger, kulturhuse mv. ind til en dialog om fælles samarbejdsplaner. Formålet er at sikre et godt udbud af aktiviteter for borgerne og en god ramme for borgernes egne aktiviteter, samtidig med at man undgår at udkonkurrere hinanden lokalt.

Gennem dialog og fælles planer mellem folkebiblioteker, aftenskoler, folkeuniversitet og kulturhuse, kan der skabes samarbejde og en bedre effekt af det fælles folkeoplysende arbejde. Til gavn for både det enkelte menneske og det demokratiske samfund. Samtaler, viden og koordinering er vejen frem. Derfor har vi udarbejdet dette inspirationshæfte med eksempler på samarbejde. Større folkelige events baseret på aktuelle emner, fælles sommerhøjskoleaktiviteter eller aktuelle debatter med stor borgerinvolvering hører til succeshistorierne. Men der er naturligvis også faldgruber i samarbejderne. Læs mere om det i de lokale eksempler og i de afsluttende bemærkninger og perspektiveringer.

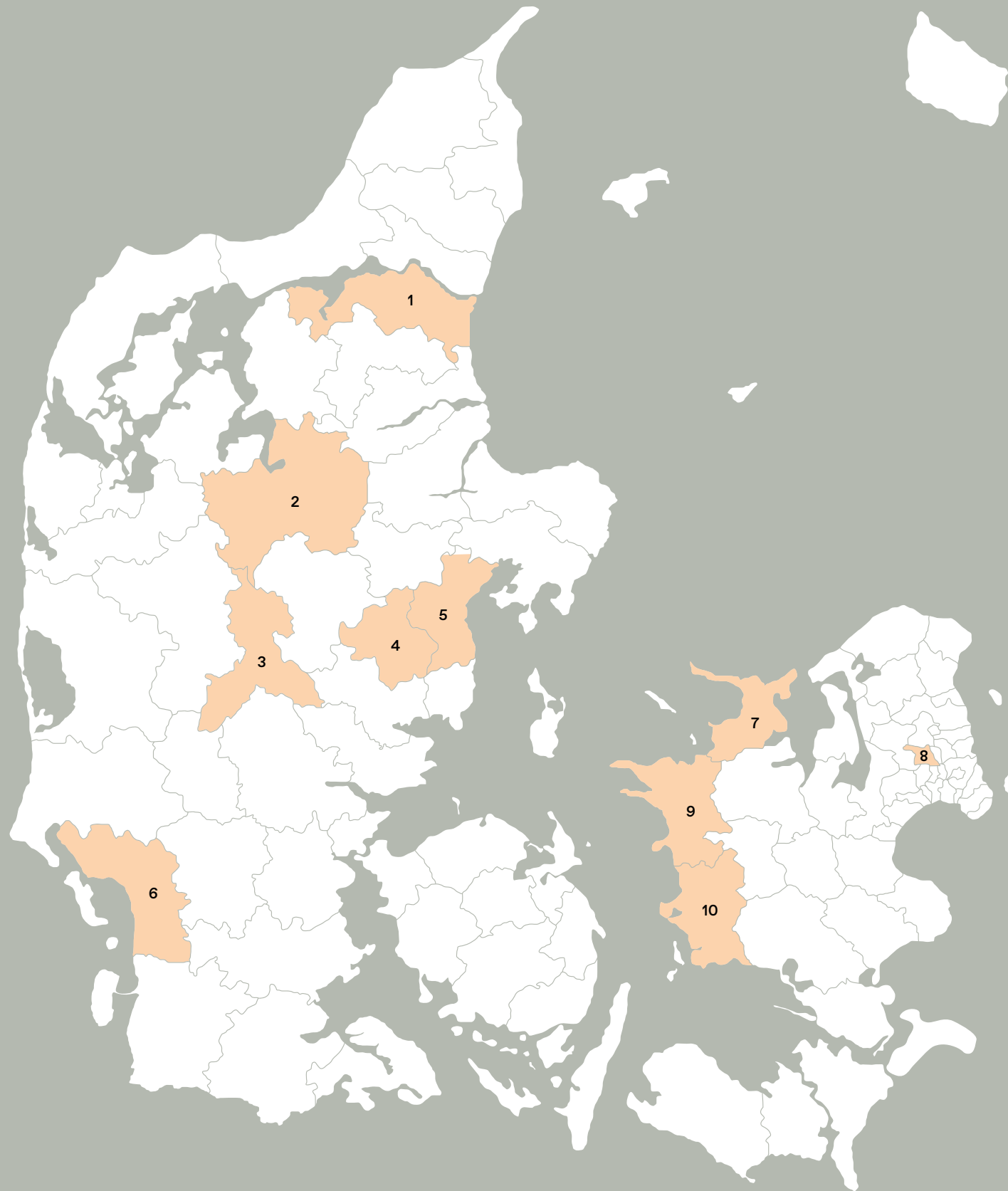
Det er alt sammen nye måder at tænke folkeoplysning på. God lyst til samarbejdet.

Steen B. Andersen
Danmarks Biblioteksforening

Per Paludan Hansen
Dansk Folkeoplysnings Samråd

EKSEMPLER

på samarbejder mellem
biblioteker og aftenskoler

1 Aalborg	6 Esbjerg
2 Viborg	7 Odsherred
3 Ikast-Brande	8 Ballerup
4 Skanderborg	9 Kalundborg
5 Aarhus	10 Slagelse

Den oplyste borger er forudsætningen for det danske demokrati. Men det kommer alt sammen ikke af sig selv. Det kræver lokalt samarbejde.

Derfor skal alle lokale folkeoplysende kræfter skabe mere engagerede og involverende debatter. Det kan være gennem events, folkemøder, læringsaktiviteter eller workshops og lignende. Kort sagt: Alle aktiviteter, der skaber samtaler og fællesskaber.

I det følgende præsenteres eksempler på samarbejder i forskellige kommuner. Eksemplerne repræsenterer på hver sin måde forskellige vinkler, succeser og udfordringer, som er forbundet med samarbejdet mellem folkebiblioteker og aftenskoler.

Eksemplerne er indhentet gennem individuelle interviews med nøglepersoner i biblioteker og aftenskoler fra:

- Aalborg
- Viborg
- Ikast-Brande
- Skanderborg
- Aarhus
- Esbjerg
- Odsherred
- Ballerup
- Kalundborg
- Slagelse

“VI SKAL UDVIKLE
OG VÆRE
INNOVATIVE

SAMMEN MED
ANDRE”

CASE

AALBORG KOMMUNE

I Aalborg har man mange forskellige samarbejds-partnere og samarbejdsprojekter på kulturområdet. Aktuelt samarbejder Aalborg bibliotekerne med LOF, FOKUS, FOF, AOF og med Folkeuniversitetet. For nylig har der været afholdt et dialogmøde i Folkeoplysnings-samvirket, hvor man bekræftede hinanden i det gode samarbejde, og at biblioteker og oplysningsforbund supplerer hinanden fint i aktiviteterne.

“Vi har jo mange ting til fælles og vi skal fortsætte med at bruge hinandens helt oplagte styrker.” (Aftenskole- leder Bjørn Salling, FOKUS Folkeoplysning)

FOREDRAG

Samarbejdet mellem biblioteker og aften-skoler omkring foredragsvirksomhed har stået på i mange år. Men samarbejdet har også ændret sig over tid: Tidligere varetog aftenskolerne bookingen af forfattere eller foredragsholdere, kontraktarbejdet, administration og opkrævning af betaling. Bibliotekernes rolle var at være afvikler på arrangementet, og stille lokaler og menneskelige ressourcer til rådighed. Og ifølge parterne var dette en god måde at samarbejde på, ligesom aftalen om at dele overskuddet.

De lidt ulige vilkår omkring nødvendigheden af prissætning i aftenskolerne contra bibliotekernes tradition for gratis arrangementer har affødt interne drøftelser hos parterne.

“For det er ikke vores brugere, der kan betale 150 kr. for en billet!” (Områdeleder Maria Sjøblom, Aalborg Bibliotekerne)

Derfor er det et dilemma, når arrangementer i aften-skoler kræver brugerbetaling jf. folkeoplysningsloven. Men aftenskolerne LOF og FOF gennemfører fortsat foredragsarrangementer sammen med bibliotekerne. Bibliotekerne lægger lokaler til, og arrangementerne finansieres af aftenskolerne via 10% puljen. Tilmeldinger køres via aftenskolerne egne hjemmesider. Antallet af billetter fordeles mellem aftenskole og bibliotek, og så justeres der evt. undervejs. Arbejds-opgaverne omkring PR og markedsføring aftales også fra gang til gang med biblioteket.

LITTERATURFESTIVALEN ORDKRAFT

Samarbejdet omkring de traditionelle forfatter-arrangementer er erstattet af den populære litteratur-festival Ordkraft, som har 10-års jubilæum i foråret 2020. Aalborg Bibliotekerne har en næstformandspost i bestyrelsen for Ordkraft foreningen, har projektledelsen og huser også sekretariatet. FOKUS Folkeoplysning sidder i bestyrelsen og er med i tilrettelæggelsen og indholdet. De bidrager også økonomisk med 100.000 kr. årligt inklusiv arbejdskraft i form af økonomiadmini-stration og deltagelse i redaktionsarbejdet.

ORDBLINDE-NETVÆRK OG AKTIVITETSUGE

Ifølge bibliotekets områdeleder handler det om at forbinde de forskellige organisationers interesser, og så lave arrangementer ud fra det. Det skal give mening for den enkelte partner. Fx initiativet med at oprette et ordblindenetværk med skoler, PPR, VUC og aftenskoler, og i fællesskab lave en særlig aktivitetsuge i efteråret, hvor alle aktører byder ind med deres respektive produkter og mærkesager ved små stande. I efteråret samlede dette arrangement næsten 300 deltagere.

FN'S VERDENSMÅL

Aktuelt er LOF og Folkeuniversitetet meget aktive samarbejdspartnere med bibliotekerne i Aalborg Kommune. Her bliver der løbende koordineret, og man har fx drøftet et samarbejde om at sætte FN's verdensmål til debat på forskellige måder.

GRÅZONER

Der er klare aftaler omkring gråzoner i opgaveløsningen: Biblioteker i Aalborg laver aldrig undervisningsforløb, men gennemfører gerne små korte introduktioner. Fx har bibliotekerne korte it-introduktioner, men bevæger sig aldrig ud i direkte it-undervisning. Et andet eksempel er i forhold til yoga: Biblioteket kan godt gennemføre en introduktion til småbørnsyoga i forbindelse med sproglege – men kører ikke selve kurset og henviser til aftenskolerne for egentligt kursusforløb efterfølgende.

Ældresagen er en meget aktiv spiller på it-området med kurser for seniorer. Organisationen har de senere år haft succes med at bygge en meget stor virksomhed op omkring dette, med lange gratis kursusrækker – drevet af frivillige. Både aftenskoler og biblioteker er dog enige om, at behovet for længerevarende it-kurser er ved at fade ud. Behovene går måske mere i retning af åbne workshops – og til dette passer vilkårene for aftenskolevirksomhed ikke rigtigt.

HVAD FÅR PARTERNE UD AF DET?

Aftenskoleleder Bjørn Salling, FOKUS Folkeoplysning, udtaler:

“Det gode ved biblioteker er, at de har:

- Manpower
- Gode rammer og
- Så er de rigtig dygtige til markedsføring: Vi kommer meget bedre ud til borgerne!”

Områdeleder Maria Sjøblom, Aalborg Bibliotekerne, siger:

“Som arrangør føler vi, at vi giver hinanden noget: Biblioteket har ideer og aftenskolerne har ideer! Kort sagt, arrangementerne bliver bedre, og vi når længere ud med dem!”

Men der kan også være nogle negative ting ved samarbejdet. Fx bibliotekernes gratis princip. Ifølge en aftenskoleleder er bibliotekerne med til at “udvande” værdien af kulturarrangementer og af de ting, som aftenskolerne skal sælge. Men denne problematik gælder ikke kun bibliotekerne – det gælder også for kirkerne.

“Når en ung mor går til gratis baby-rytmik i kirken, hvorfor skal hun så betale 1200 kr. for at gå hos den samme instruktør hos os i aftenskolen? – efterhånden får man en oplevelse af, at det ikke er noget, man skal betale for...” (Skoleleder Bjørn Salling, FOKUS Folkeoplysning)

PERSPEKTIVER

Aalborg Bibliotekerne har været initiativtager til et populært tema-samarbejde med Danmarks Radio, fx forløbet omkring “Historier om Danmark”. Dette koncept ser biblioteksfolkene gerne aftenskolerne være en del af. Biblioteket kan få fat i andre mennesker på en mere uforpligtende måde:

“Når vi holder vælgermøde for unge, så kommer der 800 mennesker! Det handler om at gentænke tingene, for der er ikke noget galt med folks lyst til at deltage: Det handler mere om præmierne og formen for arrangementerne!” (Områdeleder Maria Sjøblom, Aalborg Bibliotekerne)

Skoleleder Bjørn Salling er enig og har de samme tanker om samarbejdet med bibliotekerne:

“Vi skal lave kulturarrangementerne sammen med andre. Vi skal udvikle og være innovative sammen med andre - det er dér, vi får succes og får tingene til at ske!”

“Aftenskolerne skal lave lidt flere af de skæve ting: Det behøver ikke altid at være båret af en “kendis” eller en populær guru. En kulturklub med overraskende oplevelser, et tema om yoga eller et weekendarrangement om hunde og en kagedyst for unge med indlæringsvanskeligheder. Og i samarbejde med biblioteket får vi budskaberne ud til et meget bredere publikum!”

Venstre: Aalborg Bibliotekerne har gennemført valg- og debatmøder blandt unge med stor succes. Foto: Aalborg Bibliotekerne.

Højre: Temasamarbejde med Danmarks Radio: “Maden mellem os”, kan aftenskoler med stor fordel medvirke i. Foto: Aalborg Bibliotekerne.

VIBORG KOMMUNE

Viborg Bibliotekerne har et vidt forgrenet netværk af partnere: Lige fra aftenskoler og Folkeuniversitet, til private virksomheder, Viborg Stifts Folkeblad og aktører inden for sundhedsområdet. Arrangementerne gennemføres som oftest på et af kommunens 10 biblioteker, men kan også sagtens afvikles uden for bibliotekerne på forskellige lokationer, alt efter hvad der er bedst egnet.

LOF Midtjylland dækker hele tre kommuner (Viborg, Silkeborg og Favrskov), men den største aktivitet og mest udvidede samarbejde er i Viborg Kommune, hvor også LOF Midtjyllands sekretariat ligger.

FOREDRAG

I Viborg Kommune er der et meget tæt samarbejde med især LOF Midtjylland og Viborg Bibliotekerne. Andre faste samarbejdspartnere er Foreningen Norden, Husmoderforeningen og Folkeuniversitetet. Hver sæson henvender nye foreninger sig om samarbejder om foredrag. Ofte kommer foreningerne med konkrete forslag til arrangementer, og så kan biblioteksfolkene facilitere, og de kender også "kanalerne" ind i kommunen, hvis der er behov for det.

"Vi rører ikke en finger, uden at disse partnere er med i de kulturbårne arrangementer!" (Biblioteks- og borger-servicechef Britta Thuun-Petersen, Viborg Kommune)

LOF Midtjylland har kun mødelokaler, der kan rumme 20-30 deltagere. Derfor foregår de større foredragsarrangementer på bibliotekerne og i et samarbejde med Viborg Bibliotekerne.

"Men ofte må vi leje musiksalen, for indførelsen af det såkaldte "åbne" bibliotek betyder, at folk kan gå til og fra i rummene – og det virker forstyrrende på et foredrags- eller kulturarrangement!" (Skoleleder Birthe Nørskov, LOF Midtjylland)

Ideerne til arrangementer kommer fra begge parter. Samarbejdet mellem LOF Midtjylland og biblioteket er så indgroet, at der ikke længere er brug for at holde fysiske møder. Parterne kender hinanden, og alt arrangeres bare over telefonen.

"Vi ved, hvad vores partnere interesserer sig for, og biblioteksfolkene ved, hvilke forfattere, der er aktuelle og hvem, der bliver lånt ud etc. Biblioteket søger Forfattercentrum om tilskud, og jeg kan på vegne af aftenskolen søge kommunens udviklingspulje om tilskud. Alle indtægter går i en fælles pulje, og vi deler ligeligt efterfølgende!" (Skoleleder Birthe Nørskov, LOF Midtjylland)

GRÅZONER I VARETAGELSEN AF OPGAVER
LOF Midtjylland, Skolen for Kreativ Fritid og de mindre aftenskoler i området har en aftale med bibliotekerne om at samarbejde om de mere hobbybetonede aktiviteter, fx de populære strikkearrangementer. Hovedreglen er, at biblioteket afholder oplysende foredrag – ikke længerevarende undervisningsforløb eller gentagende workshops. Fx kan biblioteket stå for foredrag ved en aktuel strikkeekspert, der har udgivet en ny strikkebog, medens LOF Midtjylland varetager gennemførelsen af strikeworkshops og -festivaler.

"Vi havde et konkret problem med Barselscaféen, som både biblioteket og LOF annoncerede på samme tid. Et gratis tilbud over for et betalingstilbud. Det holdt vi nogle møder om. Aftalen blev, at vi holder fælles foredrag, og de efterfølgende kurser foregår i aftenskoleregii! — Men jeg har nu ikke set mange eksempler på, at et biblioteksforedrag er en smagsprøve på et længere forløb hos os!" (Skoleleder Birthe Nørskov, LOF Midtjylland)

Og hun fortsætter:

"Hvor er grænsen? Vi mærker tydeligt, at bibliotekernes rolle har ændret sig. Og de leder meget efter nye opgaver. Det handler jo især om de kreative aktiviteter, som bibliotekerne i stigende grad er begyndt på, - og da er de ude i aftenskolernes domæner!"

Skolelederen appellerer til, at man ringer til hinanden, at parterne snakker sammen om tingene. Man skal være ærlige om denne problematik. Eventuelt kan man debattere disse gråzoner i kommunens fælles aftenskolesamråd, hvis man har et sådant lokalt, eller involvere sin lokale kulturforvaltning i problematikken.

Strikkeforedrag på Viborg Bibliotek med efterfølgende strikkekursus i LOF Midtjylland. Foto: Viborg Bibliotek.

TEMADAGE

Der gennemføres også særlige temadage om aktuelle emner. Det foregår ofte i et tæt samarbejde med Folkeuniversitetet. Det kan også være i et samarbejde med Foreningen Norden og LOF Midtjylland om den årlige "Skumringstimen", hvor forfatter og oplæsningsaktiviteterne gennemføres i foreningernes lokalafdelinger/lokale byer.

HVILKEN ØKONOMI BÆRER SAMARBEJDET?

Udgifterne til fællesarrangementer mellem Viborg Bibliotekerne og LOF Midtjylland deles altid fifty-fifty. (Bibliotekets lokaler og bibliotekarressourcer medgår dog ikke). Parterne skiftes til at være kontaktperson/ansvarlig. Arrangementerne skal helst løbe rundt. Nogle gange giver de overskud, og det deles også. Enkelte gange har biblioteket taget hele underskuddet ved et arrangement, men dette gælder kun de mindre foreninger med skrøbelig økonomi.

LOF Midtjylland og Viborg Bibliotekerne har en hel PR pakke, som de deles om: Aktiviteterne annonceres i aftenskolens katalog og på deres hjemmeside. Desuden på bibliotekernes hjemmeside og i deres kataloger. Biblioteket varetager pressemeddelelser og øvrig PR arbejde.

HVAD FÅR VI UD AF DET?

"Viborg er en stor by, men der er ikke så mange kunder til foredrag. Derfor er det nødvendigt, at vi undgår overlap – vi skal samarbejde om arrangementerne!" (Bibliotekar Annette Siem Kristensen, Viborg Kommune)

Parterne oplever også, at der er mulighed for at satse lidt større og på dyrere arrangementer, når man er flere samarbejdspartnere.

"Nogle samarbejder giver os øget troværdighed, og vi bliver brandet på den gode måde på mange forskellige platforme: elektronisk, i radioen, på plakater og i arrangementskataloger!" (Skoleleder Birthe Nørskole, LOF Midtjylland)

Både aftenskolen og biblioteket får også mulighed for at nå nye målgrupper: Mange borgere kender LOF Midtjylland og booker billetter gennem deres hjemmeside, og biblioteket har faste brugere, som ikke nødvendigvis kender til aftenskolen, men som deltager fordi arrangementerne gennemføres i bibliotekerne.

"Der skal være plads til os begge. Aftenskolerne skal drive en forretning med udgangspunkt i Folkeoplysningsloven og bibliotekerne skal drive folkeoplysning ifølge Biblioteksloven – men uden forretningsvinklen!" (Biblioteks- og borgerservicechef Britta Thuun-Petersen, Viborg Kommune)

PERSPEKTIVER

Modellen og det gode samarbejde fortsætter - for som bibliotekerne siger: Vi deler jo både ideerne og økonomien. Vi går ikke ind i undervisning – vi kalder det introduktioner. Det er ikke gentagne sessioner. Hvis biblioteket oplever en stigende interesse eller efterspørgsel – så henviser vi til LOF Midtjylland. Men det er en balancegang.

"Vi går efter et fælles folkeoplysningshus – som i Sønderborg – og gerne sammen med de frivillige foreninger. Det arbejdes der aktivt med lige nu, og et fælles hus står efter planen klar om et års tid. Især nu - i en tid hvor midlerne til aftenskoleområdet ikke ser ud til at blive større – så kunne vi hjælpe hinanden med den post, der hedder husleje! Og i LOF har vi rigtig mange bevægetilbud – sundhedsfagene kræver lokaler med adgang i dagtimerne, så med et fælles folkeoplysningshus kunne vi gøre tilbuddene meget mere billige og fleksible også i forhold til kommunens egne sundhedstilbud!" (Skoleleder Birthe Nørskov, LOF Midtjylland)

"DER SKAL VÆRE PLADS

TIL OS BEGGE"

IKAST-BRANDE KOMMUNE

For snart 5 år siden rettede bibliotekets arrangementsansvarlige henvendelse til de lokale aftenskoleaktører med henblik på at få dem med i bibliotekets samlede kulturprogram. Ideen var, at aktørerne skulle koordinere og optimere ressourcerne, - for alle parter vil jo gerne have et publikum!

Biblioteket fik meget positiv respons fra DOF, FOF og LOF. (AOF har ikke reageret, da de er meget store i Midtjylland, og deres aktiviteter foregår hovedsagelig i Herning og i Silkeborg)

FOREDRAG

Initiativerne til de debatskabende og oplysende foredrag kommer ofte fra biblioteket. Her samler man løbende sammen på ideerne fra de forskellige foreninger og fra bibliotekets medarbejdere, og der kommer også input fra bibliotekernes brugernævn. Én gang om året – typisk i april måned – samles alle aktører på biblioteket, og man koordinerer de forskellige ønsker og ideer.

Aftenskolerne bidrager med 10% puljen fra den enkelte aftenskole, og det udgør som regel mellem 25 og 40% af arrangementets samlede pris. Parterne er enige om, at arrangementerne skal være finansieret af deltagerne. Ved evt. overskud deles midlerne efter parthavernes bidrag. Bibliotekets arbejdskraft til koordinering og pressearbejde samt lokalerne tæller ikke med i det samlede budget.

Markedsføring udgør en væsentlig del af arbejdet omkring foredragene: Kulturkataloget er omfattende og husstandsomdeles i alle lokalområder i kommunen samt på lokalbibliotekerne. Desuden formidles aktiviteterne på digitale platforme, på Facebook, på aftenskolerne hjemmesider og forskellige platforme.

HVAD FÅR PARTERNE UD AF DET?

Bibliotekerne og de tre aftenskoler, DOF, FOF og LOF, er enige om, at det er en rigtig god og givende sag at samarbejde.

- Sammen kan man lave lidt større og lidt dyrere arrangementer. Fx ville det ikke være muligt for FOF alene at bære et arrangement med den populære forfatter Leonora Christina Skov.
- Arrangementerne (og ideerne) bliver bedre og mere alsidige, i et samarbejde med de forskellige partnere.
- Parterne kommer også bredere ud med arrangementerne, og i bibliotekerne ser man nye borgere, som man ikke tidligere har set i bibliotekerne.
- Kendskabet til de tre aftenskoler (FOF, LOF og DOF) og til bibliotekerne bliver bredt yderligere ud.
- Ved at samarbejde sikrer parterne en lokal opbakning til arrangementerne.

DOF, FOF og LOF i tæt samarbejde med biblioteket om foredrag med Leonora Christine Skov.
Foto: Ikast-Brande Bibliotekerne.

GRÅZONER I OPGAVELØSNINGEN

Aftenskoler og bibliotekerne kan opleve gråzoner i forhold til musikområdet og kulturhuset, Bakkehuset, i Ikast. Her gennemføres mange forskellige musikarrangementer, - så det holder biblioteket sig generelt fra. Biblioteket laver heller ikke madkurser eller yoga eller lignende, som går ind over aftenskolernes tilbud.

“Vi kan sagtens gennemføre alle de folkeoplysende arrangementer og debatter med aftenskolerne og andre fx Foreningen Norden, Rusmiddelcentret og Røde Kors – uden at træde hinanden over tæerne!” (Arrangementsansvarlig Kim Kaulbach, Ikast-Brande Bibliotek)

“VI LEGER
MED DEM

SOM VIL LEGE
MED OS”

CASE

SKANDERBORG KOMMUNE

DEBATFORUM

I Skanderborg Kommune er der et årelangt samarbejde mellem Skanderborg Bibliotek og AOF, som er den største aftenskole i kommunen. Samarbejdet er personbåret men også en nødvendighed i et samfund som Skanderborg, hvor man dels bor tæt på de mange tilbud i Aarhus og dels konkurrerer om de samme kunder. Derfor er koordinering af debatarrangementer og andre kulturtilbud i Skanderborg helt afgørende.

Samarbejdet mellem biblioteket og AOF har taget udgangspunkt i en god idé fra enten aftenskolen eller biblioteket. Så hyres en oplægsholder, biblioteket lægger lokaler til, og i fællesskab gennemføres et arrangement, som annonceres både på aftenskolens hjemmeside, i AOF's katalog, på bibliotekets hjemmeside og i bibliotekets arrangementsfolder.

“Dette er den nemme model.” (Teamleder Jarl Østergaard, Skanderborg Bibliotek)

SAMTALESALON

Salonerne er bygget op om et indlæg om et bestemt emne, som folk kommer og diskuterer. Der skal være mindst to forskellige synspunkter, så deltagerne kan bevæge sig rundt om en særlig problemstilling fra flere vinkler. Det kan fx være om brede emner som frihed, ansvarlighed, idealisme eller om aktuelle politiske emner. Fx op til et kommunalvalg, hvor alle partier

og spidskandidater møder op – en slags vælgermøde. Som oftest har bibliotekschefen været ordstyrer for disse samtalsaloner, som kan tiltrække op mod 100 deltagere hver gang. Alle aftenskoler i kommunen bliver inviteret med i disse samtalsaloner.

“Vi leger med dem, som vil lege med os. Vi kan ikke vente på, at alle politiske interesser er repræsenterede, for så ville vi aldrig kunne lave noget!” (Teamleder Jarl Østergaard, Skanderborg Bibliotek)

Morgensang er en ny fælles aktivitet i Kulturhuset, her under ledelse af bibliotekschef og jazzpianist Jens-Ole Winther. Foto: Skanderborg Bibliotek.

LITTERÆRE LØRDAGE

En lokal forfatter – som samtidig også har et mindre bijob som leder af en anden tæt samarbejdspartner, LOF Skanderborg, har taget initiativ til et kursus i kreativ skrivning sammen med Skanderborg Bibliotek og en ressourcemand fra den lokale boghandel. Kursisterne, der er i alderen fra 14 år til 62 år, får inspiration til at læse litterære tekster, der varierer i både genre og form, men lige så vigtigt bliver undervist i selv at skrive tekster.

Forløbet gennemføres over 5 lørdage a 6 timer i bibliotekets velegnede rammer, og hvor litteraturen er til rådighed. LOF står for opkrævning af deltagerbetalingen på 700 kr. pr. kursist. Biblioteket lægger lokaler til og sørger for PR og omtale. Kurset har været en stor succes, og forløbet fortsætter. Der er planer om at udvide og brede aktiviteterne yderligere ud, bl.a. med kursisters egne oplæsninger på biblioteket.

“Dette kursusforløb kunne slet ikke lade sig gøre uden biblioteket – alene adgangen til de lækre lokaler, til undervisningsmaterialerne og projektor m.m., som biblioteket stiller til rådighed!” (Forfatter Louise Juhl Dalsgaard, LOF Skanderborg)

ORDBLINDEUNDERVISNING

AOF har tradition for at gennemføre målrettet ordblindundervisning over hele landet. Således også i Skanderborg. Men her også i et samarbejde med biblioteket, idet ordblind og læsesvage grupper også er en målgruppe for biblioteket. I særlige projekforløb har biblioteket bl.a. lavet et større foderarbejde for at rekruttere deltagere på de store industrivirksomheder og på lægehusene i kommunen. Virksomhederne har været interesserede i, at deres medarbejdere deltog i de særligt tilrettelagte workshops i trygge rammer på biblioteket. AOF's rolle var at hyre den eksterne professionelle underviser og at finansiere undervisningen. Bibliotekets rolle var bl.a. at give introduktioner til hjælpemidler på smartphonen, til apps, der kan læses op og naturligvis også til bibliotekets mange forskellige materialesamlinger.

Til trods for at både AOF og biblioteket har haft interesser i disse tiltag (nye målgrupper), er det dog ikke blevet fulgt op, idet arrangørerne hos AOF har kastet sig over nye opgaver.

LOF Skanderborg og Skanderborg Bibliotek samarbejder om Litterære lørdage, kursus i kreativ skrivning. Foto: LOF Skanderborg.

BRUGERGRUPPER

Skanderborg Bibliotekerne har gennem flere år arbejdet med brugergrupper, hvor også lokale aftenskolerepræsentanter medvirker. Til hvert lokalbibliotek er der tilknyttet en frivillig gruppe, som har til opgave at lave lokale arrangementer. Biblioteket faciliterer processen omkring brugergrupperne. En biblioteksmedarbejder tilknyttet hver gruppe som sekretær/tovholder, sørger for PR og har ansvar for økonomi. Brugergrupperne har penge at arbejde med: Ved hvert sted har de et rammebeløb på 50.000 kr. til rådighed hvert år.

Brugergrupperne har det primære ansvar for afvikling af arrangementer. Det betyder, at de lokale kulturarrangementer altid har relevans og opbakning. En udfordring for brugergrupperne er dog, at det kan være vanskeligt at rekruttere nye og yngre deltagere, som ikke lige ligner den klassiske biblioteksbruger.

Hvilken økonomi bærer samarbejdet?

“Aftenskolernes 10% pulje har gjort fællesaktiviteterne mulige. Vi puljer midlerne, en oplægsholder hyres, biblioteket laver PR og regnskab og lægger mandskabs-timer i gennemførelsen!” (Teamleder Jarl Østergaard, Skanderborg Bibliotek)

Men også på it-området har der været et vist økonomisk samarbejde: AOF har fx betalt halvdelen af maskinparken i bibliotekets it-undervisningslokale, og de har fortsat kunder til den længerevarende it-undervisning. Ligesom de også fortsat benytter bibliotekets it lokale. Der er ingen konflikt her. Man supplerer hinanden. Tidligere har biblioteket gennemført nogle korte workshops eller introduktioner til bl.a. billedbehandlingsprogrammer. Men tidligere tiders åbne it-værksted 1½ time om ugen er nu lukket og erstattet af “Book en bibliotekar”. Den egentlige it-undervisning foregår derfor i AOF regi men i bibliotekets lokaler.

Idé: Skanderborg Kommune tilbyder samtlige medarbejdere et kursus på Folkeuniversitetet hver sæson. Kommunen betaler kursusafgiften, medarbejderne bruger blot deres fritid på det. En ren win-win situation. Kunne denne idé måske udbredes på landsplan til også at indbefatte aftenskolernes kurser?

HVAD FÅR VI UD AF DET?

- Kompetente sparringspartnere: Beslutningerne bliver kvalificeret og ny viden bliver delt
- Nye målgrupper – aftenskolerne tiltrækker kursister, som ikke plejer at bruge biblioteket – og fx gennem de litterære lørdage lærer kursisterne også konkret at bruge biblioteket
- Bredere netværk har betydning i formidlingen til og rekruttering af deltagere/publikummer
- Mere muskelkraft fordi vi puljer pengene til foredragsarrangementer
- I en kommune af Skanderborgs størrelse konkurrerer biblioteker og aftenskoler til dels om de samme kunder – derfor er en koordinering og et samarbejde helt afgørende

“Men vi er også enige med aftenskolerne om, at samarbejdet skal tilføre parterne noget mere, fx en dybere viden om ordblindundervisning. Det skal flytte noget.” (Teamleder Jarl Østergaard, Skanderborg Bibliotek)

“Som aftenskoler skal vi ikke konkurrere med kulturhuset og deres musikkoncerter. Vi skal finde vores egen niche og nærheden – en modstandsdygtig niche, baseret på det personlige møde, og den enkeltes kompetencer og udviklingen af dem! – fx skrivekurset, hvor folk også er blevet personlige venner, og hvor de praktiserer noget efterfølgende – de opnår nogle færdigheder!” (Forfatter Louise Juhl Dalsgaard, LOF Skanderborg)

KÅRET SOM ÅRETS AFTENSKOLEKOMMUNE I 2019

Skanderborg Kommune er blandt tre nominerede kåret som Årets Aftenskolekommune. Prisen, der er stiftet af Dansk Folkeoplysnings Samråd, blev tildelt Skanderborg på grund af kommunens åbne og særligt gode samarbejde med byens aftenskoler og for at tænke kulturen ind i alle områder. Kommunen var indstillet af aftenskolernes samvirke i Skanderborg.

AARHUS KOMMUNE

I Aarhus Kommunes Biblioteker er der tale om årelange og meget brede samarbejder: Både på Hovedbiblioteket/Dokk1 og i de 18 medborgercentre/lokalbiblioteker er der samarbejder med mange forskellige typer af foreninger, private aktører og virksomheder. Ud af de i alt ca. 140 arrangementer månedligt på Dokk1 gennemføres ca. 50% af eller i samarbejde med partnere, herunder forskellige folkeoplysningsforbund og foreninger.

Der er to store aftenskoler i kommunen: FO-Aarhus og FOF Aarhus. Begge skoler driver klassisk aftenskolevirksomhed, med hensyntagende undervisning, med foredrag og medvirker i forskellige events, kampagner og projekter herunder også med biblioteker.

EKSEMPLER PÅ INNOVATIVE PROJEKTER

Dokk1 og havnebyrum i Aarhus

I en omfattende borgerinddragelse under planlægning af Dokk1 deltog de forskellige aftenskoler i flere workshops om behov for rum og faciliteter for folkeoplysning. Repræsentanter fra VUC, Fritid & Samfund og leder af FO-Aarhus deltog i en kreativ idégruppe, som fulgte planlægningsprocessen fra 2007 til åbningen i 2015. Der startede et tæt og relationsbåret samarbejde mellem bibliotekerne og især FO Aarhus.

“Hus forbi” - jubilæum

En udstilling i Dokk1, skabt af Danmarks Forsorgsmuseum i samarbejde med Arbejdermuseet og Den Gamle By i forbindelse med 20-års jubilæum i Foreningen Hus Forbi var starten på oplysning om hjemløshed. Guider med baggrund i hjemløse- og misbrugsmiljøet i Aarhus viste rundt i byen, hvor deltagerne blev klogere på hjemløses og socialt udsattes liv, og var med til en snak om, hvordan vi kan styrke deres fællesskaber i Aarhus. “Povertywalk” blev arrangeret af Hus Forbi, FO-Aarhus, Dokk1 og Foreningen Oplysning om Gadeliv. Sidstnævnte fortsætter folkeoplysningsaktiviteten.

Non-Readers i biblioteksrummet

Bibliotekerne i Aarhus har netop afsluttet et udviklingsprojekt med støtte fra Slots- og Kulturstyrelsen. Målgruppen er borgere, der ikke læser litteratur, fordi de har forskellige udfordringer med læsning. Samarbejdspartnerne har bl.a. været AOF-Aarhus og mange flere.

Demokrati-handletank og DemokratiLab

Nyt projekt på vej om udvikling af lokal- og nær-demokrati. Foreløbige samarbejdspartnerne er Aarhus Kommune, Biblioteker i Aarhus, Aarhus Stiftstidende, Folkeuniversitetet, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole samt folkeoplysningsforbund.

Højskole-marathonsang på Dokk1.
Foto: FO Aarhus.

Marathon Sangdag

For tre år siden startede FO-Aarhus og frivillige højskolefolk en maraton sangdag fra kl. 07 til kl. 22.30 efter inspiration fra Vartov maratonsangdagen i København. Det har været så stor en succes i Aarhus, at arrangementet er vokset ud af aftenskolens rammer og nu er flyttet til Dokk1, som kan rumme flere tusinde deltagere i løbet af dagen.

Folkeuniversitetets festivaler

Med Folkeuniversitetet i Aarhus (FUAU) har bibliotekerne indgået en strategisk samarbejdsaftale omkring de nye og succesfyldte festivaler:

- LiteratureXchange - Aarhus Internationale Litteraturfestival – med præsentation af international litteratur på byens scener og i byrummet over 11 dage i juni måned. Arrangeres af Aarhus Litteraturcenter, FUAU og Aarhus Kommunes Biblioteker i samarbejde med de mange værter for arrangementerne i museer, kroer, kirker, byens scener og i byrum.
- Vidensfestivaler, som også foregår i byens gader og stræder, i svømmehaller og kirker, på højskoler og museer i samarbejde med en række aktører, bl.a. biblioteker og aftenskoler.

Foredrag

Men der er jo også fortsat mange klassiske foredragsarrangementer, som oftest bliver gennemført af FOF Aarhus og biblioteker i et samarbejde. Parterne kender hinanden særdeles godt, så der er ingen grund til at mødes. Alt kommunikation glider let via telefon og mail. Der bliver orienteret gensidigt.

“Nogle gange er der kollision med ønsker om en forfatter, der er meget oppe i tiden. Men vi finder ud af det, det har aldrig været noget problem!” (Teamleder Britta Hedegaard Christensen, Dokk1)

Aftenskolen hyrer aktuelle foredragsholdere, og ofte deles de dyre honorarer mellem biblioteket og aftenskolen. Nogle gange er bibliotekets medarbejdere moderatorer på FOF's arrangementer.

RUM OG LOKALER

Aarhus Byråd har besluttet prioriteret rækkefølge for brug af ledige lokaler og sale i bibliotekerne, bl.a. for at sikre prioritering af folkeoplysende aktiviteter.

Reglerne betyder også, at partnere, som laver folkeoplysende arrangementer i samarbejde med Dokk1, har mulighed for at booke lokaler og sale gratis, før der åbnes for andre interesserede.

INDHOLDET I ARRANGEMENT OG PROJEKTER BESTEMMER PLACERINGS

Midt i Aarhus har FO-Aarhus deres egne og meget ideelle forhold: FO Byen. Ifølge skoleleder Torben Dreier har netop bibliotekslederne gennem de senere år været med til at italesætte og undersøge hvordan, kultur- og folkeoplysende aktiviteter kan bryde ud af rammerne i sale, mødelokaler og huse. De kan lige så godt gennemføres i bibliotekernes åbne rum, udenørs i byens åbne rum eller hos og med andre af byens aktører i gode samarbejder. Det er med til at forny fortællingen og tænkningen omkring folkeoplysning og bibliotekernes rolle i fremtiden.

“Ofte når kultur- og læringsaktiviteter en bredere gruppe borgere, når det sker i åbne biblioteksrum, andre steder i byen eller i åbne byrum.” (Bibliotekschef Marie Østergård, Aarhus Bibliotekerne)

HVAD FÅR PARTERNE UD AF DET?

Ifølge direktør Søren Peter Hansen, FOF Aarhus, har det stor værdi at samarbejde fremfor at konkurrere.

“Det er langt lettere at koordinere tingene, når man kender hinanden.”

Samtidig er Søren Peter Hansen også kritisk i forhold til den ulige konkurrence, der er mellem aftenskoler og biblioteker.

“Bibliotekerne breder sig med en masse gratis fritidstilbud ind over et område, der traditionelt har været aftenskolernes.”

Bl.a. derfor ser Søren Peter Hansen frem til en at indgå i et samarbejde om udviklingsplaner for hele folkeoplysningsområdet i Aarhus.

“Det er vigtigt, at vi får talt sammen om disse ting. Men også gerne med overordnede diskussioner om, hvad vil vi med folkeoplysningen i fremtiden?”

Skoleleder Torben Dreier, FO-Aarhus, fremhæver, at for aftenskolerne er det afgørende at vise sig sammen med de forskellige samarbejdspartnere, fx i forbindelse med events og Aarhus Festuges program:

“Det er en øjenåbner for mange brugere: At aftenskolerne har udviklet sig fra det traditionelle katalog og aftenskoleprogram til at indgå i mange andre meningsfulde sammenhænge!”

Værdien af dette er:

- En brandingværdi, der siger “Spar 2”
- En øget synlighed og kendskabsgrad
- Et stort og vidtforenet netværk – også i forhold til fx idrætslivet med en CSR-tilgang

Næste side: Kan supermand blive gammel? Og hvordan ser han i så fald ud? Udendørs teater- og debat arrangement under Aarhus Festuge v FO Aarhus. Foto: FO Aarhus.

PERSPEKTIVER

Ifølge skoleleder Torben Dreier vil der i fremtiden uden tvivl blive lagt vægt på den grønne omstilling. Det er en hovedopgave for hele folkeoplysningsområdet.¹

De klassiske, fysiske aftenskolekataloger er ved at blive udfaset. Der skal formidles ad helt andre kanaler - helst via borgernes egne oplevelser, og også på de mange forskellige sociale platforme.

Rammerne skal være anderledes – man skal vende ting på hovedet og eksperimentere med de fysiske steder – herunder også klasseværelserne og undervisningen i hestesko-opstilling ude på skolerne. Borgerne vil inddrages og involveres på helt andre måder i fremtiden. Den proces er bibliotekerne godt i gang med, - her kan aftenskolerne hente inspiration og måske blive endnu dygtigere til at eksperimentere med de pædagogiske læringsformer.

Ifølge Marie Østergård har bibliotekerne ligesom folkeoplysningsforbundene en lovpligtig opgave i forhold til folkeoplysning og aktualitet. Netop på borgerinddragelse og fokus på helt aktuelle emner som fx verdensmål, klima og demokrati er der stærkt fokus på bibliotekerne, og her er et stort potentiale i samarbejde mellem bibliotekerne og folkeoplysningsforbundene til gavn for borgerne.

“Vi har brug for hele tiden at holde øjnene på borgerne, så vi kan skabe de bedst mulige rammer for borgernes egne udfoldelser, læring og kompetencer. Det gør vi allerbedst sammen.” (Bibliotekschef Marie Østergård, Aarhus Bibliotekerne)

Ifølge direktør Søren Peter Hansen, FOF Aarhus, må de fremtidige udviklingsplaner mellem biblioteker og aftenskoler gerne tage udgangspunkt i, hvad partnerne kan udføre sammen lokalt. Hvordan udnytter vi rammerne bedre? Hvilke lokale aktiviteter er der i forvejen? Og hvordan kan aktørerne være med til at understøtte det, som allerede foregår?

“Og så skal de ikke-formelle kompetencer have mere vægt i fremtiden, for der kommer kreativiteten og innovationen ind. Det vil jeg gerne have med i en kommende samarbejdsaftale.” (Direktør Søren Peter Hansen, FOF Aarhus)

¹Altinget d. 21. august, 2019: Steen Gade: Grøn folkeoplysning er nøglen til den store omstilling.

ESBJERG KOMMUNE

I Esbjerg Kommune har man moderniseret hovedbiblioteket og gentænkt det åbne hus som en ramme om mange forskellige aktiviteter.

“I virkeligheden er det ret enkelt: Vi vil gerne være et folkeoplysningshus, og vi har ikke penge eller ressourcer til at fylde hele huset. Derfor må andre aktører gerne være med til at fylde vores gode rammer.” (Biblioteksleder Annette Lindgaard, Esbjerg Kommunes Biblioteker)

FOREDRAG

Tidligere har der været årelange traditioner om aftenskole og bibliotekssamarbejde omkring foredrag i specielt Sæddingområdet. Men med reduktion af aktivitetsniveauet der, er det nu primært på hovedbiblioteket de omfattende aktiviteter finder sted, og der sættes nu på større foredragssamarbejder også i Bramming og Ribeområderne.

Der er et uformelt samarbejde mellem AOF Center Sydjylland og Esbjerg Kommunes Biblioteker. AOF bruger bibliotekernes lokaler, som stilles gratis til rådighed. Parterne reklamerer for hinanden på hinandens hjemmesider og i begge parter kataloger. Rene aftenskolearrangementer bliver også annonceret på bibliotekernes storskærme for at få flere borgere ind i bibliotekerne. Parterne mødes ca. hvert halve år og finder ud af, om og hvad man kan lave sammen. Det nye samarbejde med FOF i Esbjergområdet har kørt i sæson 2018-2019 og fortsætter.

AOF Center Sydjylland favner 12 kommuner, hvor samarbejderne er af vidt forskelligt omfang. Aftenskolen har for nylig indgået en samarbejdsaftale med bibliotekerne i Vejen Kommune. Udgangspunktet er, at parterne laver de arrangementer og kurser, som de hver især er gode til.

“Vi har oplevet, at deltagerbetalingen kan være en udfordring: Især når der er tale om den samme underviser/tovholder som hyres ind til et gratis arrangement i bibliotekerne, men som måske får en mindre betaling for den samme aktivitet i aftenskolen – så det giver god mening at snakke sammen.” (Leder af folkeoplysning Brian Kronborg, AOF Center Sydjylland)

FOLKEUNIVERSITETET ER MED

I Esbjerg Kommune er Folkeuniversitetet også med i samarbejdet om foredrag og arrangementer. De har for et par år siden flyttet de fleste aktiviteter ind på hovedbiblioteket. Det har givet endnu mere liv i biblioteket, og ifølge de interviewede er det virkelig en fin løsning for alle parter.

“Vi taler det samme sprog: Det handler om opdragelse til demokrati og oplæring til duelighed. Samt dannelseperspektivet.” (Formand Peter Lindgaard, Sydvestjysk Folkeuniversitet)

Folkeuniversitetets princip om at alle forelæsninger skal være forskningsbaserede understøtter bibliotekets kvalitetsprincipper.

“Biblioteket satser på litteratur og videnskab og overlader de mere populærvideenskabelige og debatskabende aktiviteter til andre aktører.” (Biblioteksleder Annette B. Lindgaard)

HVILKEN ØKONOMI BÆRER SAMARBEJDET:

Alle samarbejdspartnere får stillet gratis lokaler til rådighed efter Folkeoplysningsloven. Biblioteket er ikke involveret i serviceringen af kursisterne, men de har mulighed for at købe kaffe/te i en automat, og om formiddagen kan der købes fortæring/frokost i cafeen i hovedbiblioteket.

“Vi holder det enkelt. Vi har ingen skriftlige aftaler – det har ikke været nødvendigt.” (Biblioteksleder Annette Lindgaard, Esbjerg Kommunes Biblioteker)

Debatarrangementer under Fortælletræet på Esbjerg Bibliotek. Foto: Esbjerg Bibliotek.

HVAD FÅR VI UD AF DET?

Der er virkelig tale om en win-win situation: Parterne peger positivt på hinanden. Lokalerne bliver bedre udnyttet, og bibliotekerne profilerer sig om stedet, hvor man som borger går hen for at blive klogere.

“For os som aftenskoler er samarbejdet med biblioteket særlig relevant, fordi det sikrer en profilering af vores debatskabende arrangementer overfor bibliotekets brugere. Vi har endnu ikke oplevet det i mærkbart omfang, men målet er, at vi på sigt vil kunne nå flere mennesker på den måde.” (Leder af Folkeoplysning Brian Kronborg, AOF Center Sydjylland)

Derfor er det helt indlysende at samarbejde og ikke konkurrere. Bibliotekslederen påpeger, at i en kommune af Esbjergs størrelse med virkelig mange kulturaktører, skal biblioteket holde sig til sin hovedopgave:

“Vi prøver at undgå at gå hinanden i bedene, og med mange kulturaktører bliver den enkelte aktør mere fokuseret. Fx tilbydes børneteater af flere forskellige aktører i Esbjerg by. Biblioteket tilbyder derfor kun børneteater i de mindre byer.”

Bibliotekerne har gennem de senere år oplevet en vis konkurrence fra de private og selvejende udbydere som avisen Jyske Vestkysten, Musikhuset, Tobakken og andre. Men ifølge bibliotekslederen, skal biblioteket ikke satse på fx de populære “livsstils-guruer” eller aktuelle store og dyre foredragsnavne som fx Svend Brinkmann og Rane Willerslev. Disse arrangementer kan der tjenes penge på, og derfor er de mere oplagte for aftenskolerne og de private udbydere i Sydvest Jylland.

Kursen er sat i Esbjerg Kommune: Bibliotekernes hovedopgave er den livslange læring. Bibliotekernes informations- og kulturforpligtigelser skal ikke udvandes.

“Derfor bestræber bibliotekerne i Esbjerg sig på at holde sig til aktiviteter, som udspringer af vores hovedopgave, nemlig at fremme læsning og lyst til god litteratur (som vi altid har gjort det) – vi skal ikke ud og lave populære livstilsevents for at tjene penge og få omtale. Det er ikke vores opgave. Når vi tilbyder AOF, FOF m.fl., så er det i en højere sags tjeneste, nemlig at højne det samlede folkeoplysningsniveau og sammen skabe et varieret og oplysende program til gavn for borgerne.” (Biblioteksleder Annette B. Lindgaard)

“I disse år satser vi på alle aktiviteter og tiltag, der har med sprog og læsning at gøre. Der er stor interesse for at vide mere og for litteratur – folk strømmer til – og det er jo fedt!” (Biblioteksleder Annette Lindgaard, Esbjerg)

Ifølge lederen af folkeoplysning i AOF Center Sydjylland, Brian Kronborg, er det de debatskabende aktiviteter, der fylder meget i samarbejdet med bibliotekerne. Men det kan være en udfordring, når man som aftenskole gerne vil medvirke til at sætte en dagsorden, fx omkring klimamøder, og man så må aflyse selv “store” navne som Signe Wennerberg grundet manglende salg af billetter.

“Det er et tegn på den hårde konkurrence og dermed et godt argument for at samarbejde i stedet for at konkurrere.” (Leder af folkeoplysning Brian Kronborg, AOF Center Sydjylland)

Han fortsætter:

“Så må vi prøve andre veje: Fx har vi igangsat et samarbejde med Scandic Hotel omkring fælles interesser for klima og bæredygtighed. I det hele taget har vi ønsker om at række ud af de store byer til også at favne de mindre landsbysamfund. Og så må vi opsøge de lokale borgerforeninger og idrætsforeninger m.m. for at få nye deltagere i aftenskoleregi.”

“VI HAR INGEN
SKRIFTLIGE
AFTALER

– DET HAR IKKE
VÆRET
NØDVENDIGT”

ODSHERRED KOMMUNE

I Odsherred kommune findes et varieret og tværgående samarbejde mellem Odsherred Bibliotek og Kulturhuse og LOF, FOF og Odsherred Dag og Aftenskole (ODA).

FOREDRAG

Der er typisk et tæt samarbejde om de lidt dyrere foredragsholdere, fx Thor Nørretranders. Aftenskolerne FOF og ODA hyrer ham i fællesskab og biblioteket lægger lokaler til. Arrangementerne markedsføres i bibliotekets og aftenskolernes respektive kataloger. Samarbejdsklimaet er rigtig godt parterne i mellem, og initiativerne tages på kryds og tværs.

Aftenskolernes 10% midler og noget af bibliotekets arrangementskonto bliver "puljet", og der søges evt. yderligere eksterne midler om nødvendigt. Et evt. underskud deles også. Biblioteket plejer at tage penge for egne foredragsarrangementer. Niveaue er typisk på ca. 80 kr. pr billet. Foredragsarrangementer i samarbejde med aftenskolerne ligger lidt højere på ca. 150 kr. pr. billet. Det har ingen sat spørgsmålstegn ved.

SOMMERHØJSKOLE

Et nyt initiativ er sat i søen: LOF, menighedsrådene og biblioteket har taget initiativ til og udviklet en 4 dages sommerhøjskole, hvor deltagerne kan komme til debatarrangementer og udflugter i området. Odsherred Bibliotek & Kulturhus er det naturlige samlingssted for en højskole, da der er muligheder for adskillige aktiviteter under samme hat. Bibliotek & Kulturhuset er i forvejen brugt af alle oplysningsforbundene, de færdes i huset til daglig. Omkostningerne til sommerhøjskolen er delvis deltagerfinansieret, og resten deles mellem de fire arrangører.

MORGENSANG I BIBLIOTEKERNE

Den første lørdag og onsdag i hver måned er der morgensang i to lokalbiblioteker. Biblioteket stiller lokaler til rådighed og Odsherred Dag og Aftenskole (ODA) kommer med pianisten. Det er gratis at deltage, men folk kan købe kaffe og te. Denne service varetages af ODA. Morgensangen er en vældig succes og samler mellem 25 og 30 mennesker hver gang i Asnæs, men op imod 70 deltagere hver gang i Nykøbing.

"Det er jo meget simpelt at arrangere, og vi overvejer at udvide det!" (Biblioteksleder Jesper Bertelsen, Odsherred)

Og skoleleder Karen Jensen fra ODA supplerer:

"Ja, måske kunne vi udvide det med noget familiesang eller aftensang, for at nå nye målgrupper!"

HVAD FÅR PARTERNE UD AF DET?

"Vi får mulighed for at løfte nogle kulturtilbud, som vi ellers ikke ville have kunnet, hvis vi stod med det alene. Til de store arrangementer skal vi være flere om det. Så vi gør det ikke kun af nød - det er også god fornuft!" (Biblioteksleder Jesper Bertelsen, Odsherred)

"- og den tætte kontakt medarbejderne og parterne imellem gør også en stor forskel. Der er ikke langt fra kontakt til handling. Fx lokaleproblemer bliver løst gnidningsfrit - og det betyder meget med en biblioteksleder, der brænder for kulturen - og møder op til de forskellige arrangementer!" (Skoleleder Karen Jensen, ODA)

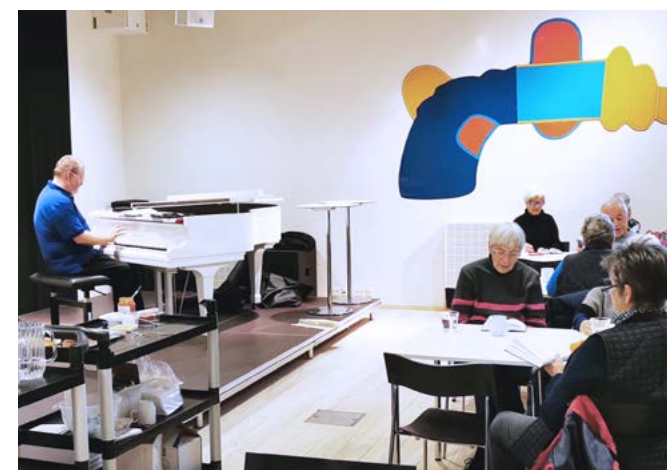
Hun fortsætter:

"Vi kan mærke, at biblioteket vil os gerne! Når biblioteket er medarrangør, kommer vi ud til flere mennesker."

POTENTIEL KONFLIKT AFVÆRGET

Bibliotek & Kulturhuset stod bag et skrivekursus over 4 aftener med en ekstern underviser. Det var en kæmpesucces og med stor deltagelse. Forløbet skabte dog lidt kommentarer fra den ene af aftenskolerne, som fandt det lidt mærkeligt, - for det havde aftenskolen også tidligere prøvet, men det fungerede ikke hos dem. Parterne tog et afklaringsmøde og blev enige om at betragte skrivekursen som en slags appetitvækker. I fremtiden gennemfører biblioteket kun skrivekurser over 3 gange, og så bliver folk opfordret til at gå videre i arbejdet i aftenskolens regi og nu med en lokal underviser.

Biblioteket og aftenskolen har således fundet en god løsning på en potentiel konflikt, som nu er blevet afværget.

Men der er også lidt bekymringer at spore hos den ene af skolelederne i området:

"Bibliotekerne tager jo generelt mere og mere ind, og de holder sig ikke kun til kerneopgaven med litteraturformidling og bøger, så jeg kan godt være lidt nervøs for udviklingen. For vi arbejder jo ikke på lige vilkår. Det er svært for os, for i Odsherred er folkeoplysningsrammen ikke steget i mange år!" (Skoleleder Karen Jensen, ODA)

Hun fortsætter:

"Men som aftenskole skal vi måske også tænke anderledes, og samarbejde på andre måder. Vi skal lære at lukke munden op! For aftenskolerne er jo også konkurrenter, og vi er derfor lidt lukkede over for hinanden!"

PERSPEKTIVER

Aftenskolelederne er enige om, at de skal blive bedre til at tage chancer og gribe nye muligheder, når nye temaer og undervisere åbner sig. En udfordring er ifølge skoleleder Karina Vincentz, LOF, at 60% af borgerne i Odsherred Kommune er over 60 år. Så det naturligt nok, at det primært er de midaldrende og ældre, der kommer i aftenskolerne. Men der er fortsat ca. 4000 af dem, som ikke benytter skolernes tilbud. Hvordan når vi dem?

Et nyt tværgående initiativ er Folkemødet i september. Et telt med forskellige debatter og indslag over temaet "Det perfekte menneske". Folkemødet er initieret af Lokaldemokratiudvalget og gennemføres sammen med alle aftenskoler og menighedsråd i kommunen.

"Der er kun et fåtal af borgere, der tager til Folkemødet på Bornholm. Så folk kan generelt godt lide de lokale folkemøder!" (Skoleleder Karina Vincentz, LOF Odsherred)

Morgensang i Aksen i Asnæs, et samarbejde mellem bibliotek og Odsherred Dag og Aftenskole. Foto: Jesper L. Bertelsen, Odsherred Bibliotek.

BALLERUP KOMMUNE

FOREDRAG

Ballerup Bibliotek har et årelangt og meget bredt samarbejde med AOF Vestegnen. Aftenskolen hjælper fx biblioteket med at booke foredragsholdere via AOFs netværk og kontakter, og ofte kan AOF skaffe en bedre pris end de professionelle foredragsbureauer, som fx Arte, som biblioteket kan benytte. Bibliotek og aftenskole deles om arrangementerne: Aftenskolerne får stof til deres programmer, og parterne deles om udgifter og billetindtægter. Der er tale om en win-win situation.

Der gennemføres et sparringsmøde i forbindelse med tilrettelægning af sæsonens aktiviteter. Parterne taler om, hvilke ideer, der skal på programmet. Ofte er aftenskolens foredragsaktiviteter lidt mere populære, og biblioteket tilbyder lidt andre arrangementer, som aftenskolen ikke selv ville have fundet på. Fx et mad-historisk foredrag med smagsprøver på sovse, fremstillet efter gamle historiske opskrifter. AOF er med til at betale halvdelen, og de får et arrangement i deres katalog. Biblioteket varetager og gennemfører arrangementet på biblioteket.

FOF er også en partner, men bruger biblioteket mere som en leverandør af lokaler, fx til kurser. FOF og biblioteket samarbejder om enkelte arrangementer, hvor biblioteket stiller lokaler til rådighed og reklamerer for arrangementet. I nogle tilfælde sælger biblioteket også billetter, og får en del af billetindtægterne.

DEBATARRANGEMENTER

Ballerup Bibliotek har ansat en medarbejder til udelukkende at udvikle debat- og arrangementskulturen i biblioteket. Ideen er bl.a. at få yderligere fokus på aktuelle og væsentlige emner. Fx gennemførtes for nylig en debataften over temaet "Hvorfor mister vi tilliden til politikerne?". Det foregik med to kendte journalister og politiske kommentatorer, og med bibliotekets arrangementsansvarlige som moderator. Et arrangement som AOF ikke selv ville have gennemført, men det blev formidlet i AOFs katalog. Eller et andet debatarrangement om "Bankernes hvidvask skandaler" med deltagelse af en debatredaktør, og to markante folketingsmedlemmer og igen faciliteret af bibliotekets medarbejder.

"Vi vil gerne lave meget mere af den slags og være med på scenen som facilitatorer eller moderatorer! Vi kan tilbyde noget mere som bibliotek!" (Arrangementsansvarlig Peter Zacho Søgaard, Ballerup Bibliotek)

Som regel siger aftenskolerne i området nej tak til at være medarrangører af politiske paneldebatter, hvis ikke der kan garanteres et vist salg af billetter. Ellers giver det ikke mening for aftenskolerne at være med i disse arrangementer.

DEBATKLUBBEN

Biblioteket har taget initiativ til en særlig Debatklub, hvor alle samfundsinteresserede kan mødes en gang hver måned for at diskutere et emne, der er oppe i tiden. Det handler om sammen at blive klogere, afprøve argumenter og lytte til hinanden. Klubben styres altid af bibliotekets arrangementskoordinator, som også giver et kort oplæg til dagens emne. Debatmøderne er gratis, interesserede kan bare møde op.

FESTIVAL OVER TEMA

Ballerup Bibliotek har også taget initiativ til en helt særlig festival om FN's verdensmål: Verdens bedste løsninger – live. Dagen gennemførtes i et samarbejde med bl.a. DTU og Borupgaard Gymnasium og med støtte fra Slots- og Kulturstyrelsens Udviklingspulje.

AOF Vestegnen var med som partner og hjælp bl.a. med bookingen af aktører til programmet. Det blev til et samarbejde, hvor aftenskolen bød ind med konkrete ind med konkrete formidlingsvinkler og bud på gode oplægsholdere, der kan formidle svært stof til bl.a. aftenskolernes målgrupper.

"Da fik vi rigtig hul på samarbejdet – for der er ikke så meget fremtidsperspektiv i samarbejdet, hvis bibliotekerne blot skal stille lokaler til rådighed for aftenskolerne!" (Arrangementsansvarlig Peter Zacho Søgaard, Ballerup Bibliotek)

Debatarrangement bl.a. i samarbejde med AOF Vestegnen ved Festival om FN's verdensmål på biblioteket. Foto: Uffe Weng.

KALUNDBORG KOMMUNE

Gennem mange år har der været et tæt samarbejde med LOF og Kalundborg Biblioteker. En frivillig drevet bibliotekscafé i forsamlingshuset i Udby startede det hele. LOF bruger de samme lokaler, og også bibliotekstilbuddet; og så startede samarbejdet helt praktisk, når bibliotekscafeen havde åbent fire gange i løbet af en sæson.

“Vi startede helt lavpraktisk og tog udgangspunkt i det fællesskab, der er lokalt!” (Biblioteksleder Jette Mygind, Kalundborg)

I dag er der et formaliseret samarbejde, hvor LOF og Kalundborg Bibliotek mødes to gange årligt for at koordinere arrangementer og vidende ideerne.

“Vi er forundrede, når vi hører, at der nogle steder i landet er kludder i samarbejdet! Ta’ dog telefonen! Og find ud af at lave nogle halvårslige planlægningsmøder!” (Faglig koordinator Stine Veisegaard, Kalundborg Bibliotek)

SANGAFTENER

I denne sæson gennemfører LOF og Kalundborg Biblioteker nogle særlige syng sammen-sangaftener med foredrag på Høng Bibliotek. En kendt musiker akkompagnerer og fortæller om sangene fra den danske sangskat.

LOF har også opfordret biblioteket til at være med i flere musikarrangementer, men her har biblioteket sagt nej tak. Biblioteket har ikke ønsket at træde ind på LOFs “musik-arena”. Også selvom LOF gerne vil have biblioteket med.

DEBATARRANGEMENTER

Samarbejdet har været meget konkret: LOF og biblioteket deles ofte om at hyre foredragsholdere, man deles om værtsrollen, om at byde velkommen, og også om at lave kaffe og kage m.m.

Sidste arrangement med en kendt debattør var betalt af LOF, biblioteket var medvært og udarbejdede PR og markedsføring, medens Idrætshallen var ansvarlige for kaffe og kage.

“Vi tænker ikke i de små detaljer, vi går ikke op i det!” (Biblioteksleder Jette Mygind, Kalundborg)

Parterne er enige om at tage betaling for arrangementerne, og at de helst skal gå i nul. Hvis der opstår underskud, deles dette også fifty-fifty.

“I vores kommune er borgerne vant til at skulle betale for arrangementerne, også selvom det er biblioteket, der arrangerer alene. Så prissætningen og betalingen har aldrig været et problem!” (Skoleleder Karina Vincentz, LOF Kalundborg)

Aftenskolelederen fortæller, at der andre steder i landet ofte er misforståelser omkring aftenskolernes kommunale tilskud, og især hvad, man kan opnå tilskud til.

“Vi laver også arrangementer, som måske er mere underholdning, - men så trækker vi ikke tilskud hjem fra kommunen, men gennemfører alene på deltagerbetalingen! Fx et nyligt foredrag med Hella Joof. Men her var der ikke lagt op til debat, så det gennemførte vi som en almindelig deltagerbetalt event.” (Skoleleder Karina Vincentz, LOF Kalundborg)

FOLKEUNIVERSITETET OG STREAMEDE FORELÆSNINGER

En anden vigtig spiller i samarbejdet om folkeoplysende aktiviteter er Folkeuniversitetet. Formanden og næstformanden er bibliotekarer, så der har været et tæt samarbejde med biblioteket i masser af år. Således markedsføres Folkeuniversitetets arrangementer også i bibliotekets sæsonprogrammer.

De streamede forelæsninger fra Aarhus Universitet er meget populære, og tiltrækker nye målgrupper i biblioteket. Desuden har biblioteket samarbejdet med Folkeuniversitetet og Biblioteksklubben (bibliotekets venneforening) om busture i lokalområderne med særlige temaer, fx en historiker fortæller om grundloven og de lokale vinkler i grundloven.

HVAD FÅR PARTERNE UD AF DET?

Det lyder enslydende fra de interviewede i Kalundborg:

- Samarbejdet giver begge parter større synlighed – vi når bredere ud!
- Vi får mulighed for at gennemføre foredrag med større navne – for vi er flere om at dele udgifterne!
- Fælles drøftelser giver ny inspiration
- Vi får et supergodt netværk!

Både LOF og Kalundborg Biblioteker oplever, at de får megen positiv ros og goodwill i lokalområderne for deres samarbejde om arrangementerne. Begge parter brænder for deres sag, og de får betydelig mere synlighed ud af samarbejdet, alene i kraft af de forskellige kanaler, aktiviteterne formidles på.

“Vi kan lave arrangementerne større, og LOF er med på de samme ting, som vi gerne vil!” (Faglig koordinator Stine Veisegaard)

“Og vi skændes ikke, vi samarbejder, også om grænsedragningerne: Vi har fx trukket os fra kreative værksteder om lørdagen og fra et strikkearrangement med en kendt strikke-guru. Vi syntes, LOF skulle tage den! Så LOF har booket strikke-guruen. Men det er alt sammen en mavefornemmelse!” (Biblioteksleder Jette Mygind, Kalundborg)

Kultur- og Fritidsudvalget i Kalundborg Kommune har altid været meget positiv overfor bibliotekets netværksarbejde med foreningslivet. Udvalget har ikke italesat, at det specifikt skulle være med aftenskolerne i området, men snarere, at biblioteket skal have et naturligt samarbejde med alle relevante partnere.

“Vi har jo ikke lavet store forretningsmodeller – vi har bare gjort det!” (Faglig koordinator Stine Veisegaard, Kalundborg Biblioteker)

“Ja, vi har bare gjort det. Vi er en stor landkommune med en rimelig flad struktur – vi ringer jo bare sammen. Hvor svært kan det være?” (Skoleleder Karina Vincentz, LOF Kalundborg)

Venstre: LOF og bibliotekssamarbejde om foredrag af Tom Buk-Swienty om “Det ensomme hjerte”. Foto: Kalundborg Bibliotek.
Højre: Busture med særlige temaer i lokalområderne. Foto: Kalundborg Bibliotek.

SLAGELSE KOMMUNE

I Slagelse Kommune har der tidligere været et traditionelt samarbejde mellem Slagelse Bibliotekerne og de tre aftenskoler: FOF, LOF og AOF. Det traditionelle består i at samarbejde om et enkelt foredrag, og så deler parterne økonomien i døren. Men nu er der kommet nye boller på suppen: Bibliotekets arrangementsansvarlige inviterer aftenskolerne til et netværkssværksmøde, hvor dagsordenen handler om brainstorm, idéudvikling og tematiske forløb i arrangementsudbuddet.

Aftenskolelederne er meget glade for dette initiativ: De sidder som selvstændige ressourcepersoner, men kan lide at videndele og mødes omkring kultur, udvikling og indhold.

“Det giver rigtig god mening at det er biblioteket, der tager initiativet til at arbejde mere sammen. Alene af den grund, at initiativet/møderne sker på neutral grund. For vi som aftenskoler er jo også konkurrenter!” (Skoleleder Sabine Skou Gøtterup, FOF Syd- og Vestsjælland)

“Vi er kommunens største kulturinstitution, så vi bør være dem, der initierer nye kulturtiltag på tværs og sørger for videndeling!” (Teamleder Carina Stubager, Slagelse Bibliotek)

TEMATISKE FORLØB MED FOREDRAG OG UDSILLINGER

Siden 2014 har aftenskolerne og bibliotekerne samarbejdet om tematiske forløb. Parterne har tidligere benyttet sig af Danmarks Radios populære forløb. Nu er det typisk to gange om året og med egne udviklede temaer: Ordets magt, Ensomhed, Iværksætteri og innovation, Vi elsker musik, Krig og fred og Frygt for blot at nævne nogle.

FOREDRAG

Aftenskolerne gennemfører hver især forskellige traditionelle foredragsarrangementer med kendisser, populære debattører og andre, der er oppe i tiden: Foredrag, der kan tiltrække publikummer og få arrangementet til at løbe rundt.

Biblioteket laver pressemeddelelser og markedsfører arrangementerne på de respektive hjemmesider og sociale medier.

“Jo, vi føler os forpligtigede til det, og aftenskolelederne er glade for det. De har jo ikke et stort bagland at sparre med!” (Teamleder Carina Stubager, Slagelse Bibliotek)

HVAD FÅR PARTERNE UD AF DET?
Skoleleder Sabine Skou Gøtterup, FOF Syd- og Vestsjælland, udtaler:

“Det giver os først og fremmest synlighed. Aftenskolerne kæmper jo fortsat med et lidt støvet image. Vi viser, at vi er levende organisationer. For det andet er det et godt signal til brugerne, - at vi samarbejder med dem og dem - at man breder sit virkeområde ud!”

Og så fremmer samarbejdet meget mere aktivitet og mange flere foredrag, end den enkelte aftenskole selv kan levere. Det betyder ifølge skolelederen rigtig meget især for de små aftenskoler, som måske kun sidder med 1000 kr. eller 2000 kr. til debatskabende aktiviteter.

Ifølge biblioteket er det vigtigste videndelingen på tværs. Bibliotekets interesse i samarbejdet er at løfte og sprede kulturen ud til endnu flere borgere. Måske kan samarbejdet og det øgede kendskab til hinanden også foranledige, at aftenskolerne fx begynder at booke nogle af bibliotekets medarbejdere, som ofte er eksperter indenfor et særligt emne. Eller måske booke en litteratur-ekspert fra biblioteket til en litterær formiddagscafe i aftenskole regi? Biblioteket kunne således levere “smagsprøver”, som kunne følges op af længerevarende forløb i aftenskolen.

GRÅZONER

Bibliotekerne i Slagelse Kommune har helt frie hænder omkring samarbejdsrelationer, herunder også med aftenskoler.

“Vi har generelt stor fokus på borgernes helhedsoplevelser i arrangementerne, og vi er også meget opmærksomme på u hensigtsmæssige sammenfald.” (Teamleder Carina Stubager, Slagelse Bibliotek)

Hun fortsætter:

“Men jeg ser da nye samarbejds muligheder med aftenskolerne omkring større by-begivenheder og festivaler.”

“Men man er nødt til at sætte sig ned og snakke om tingene! Babyrytmik og børnefamilieyoga hører ikke hjemme i bibliotekerne, det hører hjemme i aftenskolerne!” (Skoleleder Sabine Skou Gøtterup, FOF Syd- og Vestsjælland)

Hun fortsætter:

“For vi må bare erkende, at der ER sammenfald i interesser og deltagergrupper. I Sydsjælland har en yngre mand startet et motionscenter for udsatte - på små hold i et mere beskyttet miljø. Det er jo et super fint initiativ, men det ærgrer da mig, at vi i FOF ikke selv fandt på ideen! Vi har også eksempler på vores brede appel, når vi går sammen: Musik og historier om Struense sat i en lokal sammenhæng kan samle 120 mennesker i Korsør en hverdagsaften!”

Foredrag med Jakob Stegelmann - Troldspejlet LIVE (Tema: Frygt). Samarbejde mellem FOF, LOF og Slagelse Bibliotek. Foto: Slagelse Bibliotek.

SAMARBEJDS- AFTALER

mellem biblioteker og aftenskoler

I Odsherred har der gennem snart 10 år eksisteret en såkaldt "håndfæstning", en samarbejdsaftale indgået af Aftenskolernes Samråd og Folkebiblioteket i Odsherred. Den gælder fortsat.

Nye formelle samarbejdsaftaler er indgået i 2019: I Vejen Kommune har bibliotekerne og AOF Center Syd indgået en aftale om et forpligtende samarbejde om:

- Debatskabende arrangementer
- Aftenskolekurser i bibliotekernes lokaler
- Fælles præsentationsdag

I den nye samarbejdsaftale mellem AOF Center Syddjylland og Vejen Bibliotekerne er det aftalt at "pulje" midlerne til debatskabende arrangementer og fordele underskud/overskud på lige vilkår. Desuden har man nedsat en fælles styregruppe, som planlægger de fælles arrangementer.

I Lolland Kommune har Lolland Bibliotekerne og Aftenskolernes Samråd indgået en samarbejdsaftale om bedre koordinering i aktiviteter og om at udbyde flere arrangementer med "kant".

Senest har samtlige aftenskoler, Kulturskolen og Kolding Bibliotekerne indgået et samarbejde om "Kolding Talks" – et nyt debat- og foredragsfællesskab

til gavn for borgerne, hvor midlerne til debatskabende aktiviteter bliver puljet til større arrangementer og samtalsaloner bl.a. i forbindelse med den årlige kulturnat.

Desuden er nye samarbejdsaftaler også på vej i Aarhus Kommune og i aftenskolernes fællesråd. I Dokk1 arbejdes der på en særlig partnerskabsstrategi, hvor samarbejder med de folkeoplysende foreninger og aftenskoler primært ligger indenfor de faglige områder med "Læring og fortællinger."

Som det fremgår af de forskellige cases i dette hæfte, har de ulige rammevilkår for prissætning ofte givet anledning til lidt murren i krogene mellem parterne. Men også dette potentielle konfliktområde kan løses i mindelighed gennem en samarbejdsaftale.

Som man fx har gjort det i Varde Kommune:

"Vi har en intern aftale mellem bibliotekerne og de tre førende aftenskoler om ikke at gå over 150 kr. pr. billet. Vi holder den helst nede på omkring de 50 – 100 kr. Vi er enige om at lave kultur og folkeoplysning til en rimelig pris, så alle borgere kan være med!" (Biblioteksleder Peter Holm Lindgaard, Varde Bibliotekerne)

KULTURHUSE, BIBLIOTEKER OG AFTENSKOLER

I foråret 2019 har sammenslutningen Kulturhusene i Danmark afholdt en møderække omkring samarbejdet mellem biblioteker og kulturhuse. Anledningen har bl.a. været, at kulturhusene oplever, at flere kulturinstitutioner (fx biblioteker, museer og teatre) vælger samme fokus for arrangementer, og der opstår konkurrence eller "kannibalisme", som det blev udtrykt under møderne. Udtrykket dækker over de situationer, hvor især bibliotekerne udbyder gratis arrangementer, mens kulturhusene er pålagt en egen indtjening og derfor er nødt til at opkræve entré og deltagerbetaling.

Fra opsamlingsnotatet lyder det bl.a.:

"Det opleves som dumt og uheldigt, når flere institutioner får samme opdrag og laver det samme. Områder, der flyder sammen og institutioner, hvis aktiviteter lapper ind over hinanden, er ikke begrænset til biblioteker og kulturhuse. Et teater kan sagtens invitere til et debatarrangement, og et musikhus kan afholde et fastelavnsarrangement, mens et museum også kan tilbyde koncertoplevelser og litterære arrangementer. Aftenskolerne er også spillere på dette område, og det samme er kirkerne i stigende grad. Sundhedsområdet er den nye fælles arena for samarbejde omkring kultur."²

I alt er der 87 organiserede kulturhuse i Danmark, hvoraf godt halvdelen drives sammenlagt med biblioteker. I modsætning til bibliotekerne og aftenskolerne er der ingen lovgivning på kulturhusområdet.

Kulturhusene er meget forskellige, men har ofte en dobbeltrolle som formidler af professionel kunst og kulturelle events, samtidig med at der er et særligt fokus på deltagelse og på at involvere lokale borgere aktivt i kulturproduktion og -formidling (også kaldet borgernes hverdagskulturproduktion).

"Kulturhuse, biblioteker og folkeoplysningen kan skabe fællesskaber og skabe en kulturel bevidst befolkning, som et modtræk til en eventkultur, hvor borgerne står med hænderne ned langs siderne!" (Kulturhusleder Michael Marino, Huset i Hasserisgade, Aalborg)

Fra kulturhusenes side er der et gennemgående ønske om øget samarbejde og mere lokal koordinering af aktiviteter, hvor man "spiller hinanden gode". Dialog er nødvendig for at undgå overlap og uhensigtsmæssig konkurrence.

² Vibeke Sonntag: Kulturhuse og biblioteker – sammenfatning fra 5 lokale seminarer om snitfladerne imellem de to kultur- og folkeoplysningsaktører. Rapport. Kulturhusene i Danmark, 2019.

"Som aftenskoler skal vi ikke konkurrere med kulturhuset og deres musikkoncerter. Vi skal finde vores egen niche og nærheden – en modstandsdygtig niche, baseret på det personlige møde, og den enkeltes kompetencer og udviklingen af dem! – fx skrivekurset, hvor folk også er blevet personlige venner, og hvor de praktiserer noget efterfølgende – de opnår nogle færdigheder! - Det er noget andet end at høre på et foredrag med Linse Kessler..." (Skoleleder Louise Juhl Dalsgaard, LOF Skanderborg)

Et godt samarbejde kan fx bestå i, at parterne går sammen om et arrangement, og byder ind med de særlige kompetencer, man hver især har: Kulturhuset har måske de bedst egnede lokaler og mange frivillige, aftenskolerne kan sætte eventen ind i en læringssammenhæng/kursusrække og biblioteket har ressourcer og kompetencer til at varetage den fælles markedsføring. Et eksempel på Kulturhus samarbejde i Tårnby: Musikugen. Hvert 2. år i november inviterer kommunens kulturinstitutioner og foreninger ind til en særlig musikuge, som er arrangeret i et samarbejde mellem Tårnby Kommunebiblioteker, Kulturhuset Kastrup Bio, Kastrupgårdsamlingen, Kulturzonen – Tårnby Musikskole og Kulturhus og AOF Amager. Biblioteket er tovholder for musikugen, som tiltrækker et stort og bredt publikum.

Et tværgående samarbejde mellem Kulturhuset, Tårnby Bibliotek og de folkeoplysende organisationer om Musikugen.
Foto: Pilehavekoret i Tårnby.

PERSPEKTIVER

Samarbejde mellem biblioteker og aftenskoler i fremtiden

Biblioteker og aftenskoler spiller en stor rolle med henblik på oplysning. Det handler om mødet mellem mennesker. Det handler om at få folk til at tale sammen. Samtaler, som rækker ud over smalltalk og brok. Derfor opfordrer Danmarks Biblioteksforening og Dansk Folkeoplysnings Samråd til øget dialog og samarbejde mellem biblioteker og aftenskoler. Og den konkrete opfordring lyder: At udarbejde fælles udviklingsplan for samarbejdet og for aktiviteterne. Gerne med involvering af det lokale kulturudvalg, så der skabes politisk opbakning til det fremtidige samarbejde. Biblioteker, som oftest er kommuners største og neutrale kulturinstitution, bør invitere de lokale folkeoplysende aftenskoler og foreninger til et møde om et fælles samarbejde. Involver også gerne lokale kulturhuse.

Formålet er at sikre gode aktiviteter for borgere, en god ramme for borgernes egne aktiviteter og muligheder for at indgå i nye fællesskaber. Hent gerne inspiration fra afsnittet om Samarbejdsaftaler s. 41 og fra de følgende punkter i dette afsnit:

Foto: Ballerup Bibliotek.

VI HAR DE SAMME VISIONER:

Aktive og oplyste borgere, der er i stand til at tage vare på egen læring og udvikling.

“Vi kan godt sige det lidt populært: Det handler om at blive kusk for egen tilværelse.” (Direktør Michel Steen-Hansen, Danmarks Biblioteksforening)

MÅLET ER:

1. At udvikle flere folkeoplysende tilbud af høj kvalitet, med debat, kultur og læring

Mange aftenskoler benytter biblioteket som et fysisk rum til at afholde egne arrangementer. Men eksemplerne i denne publikation viser, at samarbejdet kan udvides. Både aftenskoler og biblioteker skal tænke nyt, men samtidig blive endnu bedre til det, de allerede gør. Enkelte eksempler på nye emner:

- Hvordan bliver klimadebatten vedkommende for den enkelte borger?
- Hvad forstår vi ved dannelse og duelighed i fremtiden?
- Hvordan understøtter vi borgernes behov for nye livskompetencer i fremtiden?
- Hvordan takler vi “ensomhed”?

“I aftenskolerne har vi til formål at få folk ud og mødes og fremme livskvaliteten hos den enkelte!” (Aftenskoleleder Karina Vincentz, LOF Kalundborg og Odsherred)

Eksempler:

- Samarbejde mellem ODA, LOF, menighedsrådene og Bibliotek- og Kulturhuset om en sommerhøjskole af en uges varighed, med debatarangementer og udflugter. (Odsherred)
- Samarbejde mellem kommune og foreninger. (Aarhus, Aalborg)
- Samarbejde om debattemaer, foredrag og arrangementer. Det betyder udvikling af folkeoplysningen, og parterne får øget gennemslagskraft. (Aalborg, Aarhus, Slagelse)
- Samarbejde om streamede forelæsninger fra universiteter. (Esbjerg, Kalundborg, Aarhus)

2. Nye demokratiske fora og gode fysiske rammer stilles til rådighed for borgernes læring, og kulturelle initiativer

Et eksempel på nye demokratiske fora, er aktiviteter for og af foreninger – og det behøver ikke at foregå indendørs. (Povertywalks, Aarhus). Bibliotekernes og kulturhusenes faciliteter er også til aftenskolernes undervisning og kurser. Det samme gælder for workshops og events. Men grænserne for, hvem der er arrangør og står bag, bliver mere utydelige for brugerne. Derfor kan biblioteker blive udsat for et dilemma ved at stille lokaler til rådighed for en forening, som måske er i direkte konkurrence med udbud fra en aftenskole. Også “Det åbne bibliotek” kan være en udfordring, fordi folk kommer og går. Nogle finder det forstyrrende, mens andre synes det er dejligt uforpligtende. Digitale tjenester giver borgerne adgang til meget mere. Men der er fortsat behov for fysiske fællesskaber, og at eksperimenterer med anderledes møder.

Eksempler:

- Samarbejde om aktiviteter i fælles rum. (Odsherred, Kalundborg, Skanderborg)
- Give rum til borgernes egne frivillige organiseringer. (Bibliotekscafeer, pop-up bogbytte skabe og hylder i det åbne rum etc.)

3. Udnyttelse af kommunale ressourcer til demokratisk debat, borgerdeltagelse i kulturelle aktiviteter og livslang læring.

Vi opnår en bedre effekt af det folkeoplysende arbejde, når folkebiblioteker og aftenskoler samarbejder fx ved at skabe fælles planer. Dette er til gavn for både borger og demokratiet i lokalsamfundet.

Eksempler:

- At nedsætte en tværgående styregruppe fra bibliotek, aftenskole og andre relevante aktører. Skal koordinere, videndele, og udvikle det samlede folkeoplysningsområde. (Slagelse)
- At revitalisere aftenskolerådet i kommunen. Rådet bør tage nye initiativer på tværs af aktører i kommunen, og fremme mere åbenhed i opgaveløsningen. (Kalundborg, Viborg)
- At pulje 10% midlerne til debatskabende aktiviteter. (Skanderborg, Ikast-Brande)
- En fleksibel ramme til tværgående samarbejder. Der er brug for kraftige incitamenter for at lave noget sammen. (Aarhus)

Folkeoplysningsloven forpligter aftenskolerne til at afsætte 10% af deres samlede kommunale tilskud til undervisning til debatskabende aktiviteter. Aktiviteterne skal tilrettelægges, så de indeholder en debat, der involverer deltagere. Det er dog langt fra alle aftenskoler, der får midlerne brugt. Således betaler en tredjedel af landets aftenskoler de øremærkede midler tilbage til kommunerne. Særligt de mindre og ét-faglige aftenskoler får ikke brugt midlerne. Det kan være kor, yogaskoler, husflidsskoler, altså, skoletyper med et specialiseret fokus. Årsagen er, at mange aftenskoler ikke oplever debatskabende aktiviteter som relevante, viser en undersøgelse fra Vifo.³ Interviewene i denne publikation vidner om gode eksempler på at “pulje” aftenskolernes 10% pulje med dele af bibliotekernes arrangementskonto. Det giver større volumen og fjerner lidt af den økonomiske risiko for de små skoler, som måske kun hver især har 1000-3000 kr. til debatskabende aktiviteter.

Økonomisk samarbejde og fælles ejerskab af arrangementer er samtidig en måde at “løfte” de enkelte debatarrangementer. Efterfølgende kan debatten faciliteres mellem deltagere og foredragsholder. Eller bibliotek og aftenskole deler værtskabet. Aftenskoler og biblioteker og andre kulturaktører kan også pulje debatmidler med andre aktørers ressourcer. Fx hvis der er behov for større åbne debatter om kommuneplaner, om FN's verdensmål eller om et helt konkret og kontroversielt byggeri i et lokalområde.

³ Videncenter for Folkeoplysning: vifo.dk/nyheder/nyheder/2018/0383_hver-tredje-aftenskole-tilbagebetaler-de-debatskabende-midler

Ovenstående gik på det indholdsmæssige i samarbejdet om folkeoplysning. Men biblioteker og aftenskoler har også fælles interesser, når det gælder de fysiske faciliteter. Bibliotekers, aftenskolers og kulturhuses faciliteter skal udnyttes bedst muligt.

- At bo i samme bygning (Odsherred)

Et godt eksempel er Viborg, hvor der er planer om et fælles folkeoplysningshus (lige som i Sønderborg).

“I en tid hvor midlerne til aftenskoleområdet ikke ser ud til at blive større, kunne vi hjælpe hinanden med husleje! I LOF har vi rigtig mange bevægetilbud, sundhedsfagene kræver lokaler med adgang i dagtimerne, så med et fælles folkeoplysningshus kunne vi gøre tilbuddene mere billige og fleksible, også ift. til kommunens egne sundhedstilbud!” (Skoleleder Birthe Nørskov, LOF Midtjylland)

Flere interviewpersoner peger på, at det er den vej, det går:

“Jeg kan se mange fordele i at bo sammen med bibliotekerne, at kunne møde hinanden i dagligdagen!” (Leder af Folkeoplysning, Brian Kronborg, AOF Center Syd)

ANDRE KOMMENDE INITIATIVER

Viby, Sjælland: Bibliotek, kulturhus og Lokalkiv flytter sammen i et nybygget hus, som forventes færdigt i 2021. I Slagelse og FOF Syd- og Vestsjælland ønsker de et fælles kulturhus i Korsør, for foreninger af alle slags.

“Det er fremragende, når biblioteksrummene ligger i et kulturhus (som fx i Skanderborg). Der er liv. Og det er større end bare en bogsamling. Her er også kunststillinger og biograf, og en cafe, hvor man kan købe en kop kaffe!” (Skoleleder Louise Juhl Dalgaard, LOF Skanderborg)

- Fleksible fysiske rammer, som kan bruges af flere forskellige typer af foreninger og til forskellige aktiviteter

“Det er kendte faktorer i al nyere idrætsbyggeri og renovering af idrætsfaciliteter. Men disse opfattelser er knapt så udbredte i kommunerne, når det gælder fysiske rammer til folkeoplysningsaktiviteter – vi ønsker, at der kommer mere fokus på moderne og fleksible rammer også for de folkeoplysende organisationer.” (Formand Per Paludan Hansen, Dansk Folkeoplysnings Samråd)

UDFORDRINGER:

Forretning og omsætning eller folkeoplysning?

Når alle de gode gevinster ved samarbejde er fortalt, så skylder vi også at pointere: Der er også udfordringer i samarbejdet mellem biblioteker og aftenskoler. Ifølge denne interviewrunde er den største hurdle, at aftenskolerne skal have deres økonomi til at hænge sammen. Det skal bibliotekerne, som kommunale institutioner, ikke nødvendigvis. Aftenskolerne har fokus på, om fællesarrangementer kan generere overskud. Bibliotekerne har derimod tradition for gratis arrangementer. De kan tåle et vist underskud i arrangementerne. Derfor er der som udgangspunkt ulige vilkår for et samarbejde. Dertil kommer, at aftenskolerne er bundet af Folkeoplysningsloven og bibliotekerne af Biblioteksloven.

“Vi kan godt angribe det med prisen! At den bliver kunstig lav, og udhules. Det kunne man godt kigge på!” (Skoleleder Bjørn Salling, FOKUS, Aalborg)

Og han fortsætter:

“Når man har en passion, så er man villig til at betale, og så skal man (biblioteker/aftenskoler) ikke være bange for at tage penge for det.”

Gråzonerne

Lav aftaler om gråzoner: Casene i denne publikation viser, at biblioteker fx kan have korte it-introduktioner men også, at de sjældent bevæger sig ud i direkte it-undervisning. Andre steder er forskellige civilsamsfundsaktører, som fx Ældresagen, aktive spillere på it-området, med kurser for seniorer. Organisationen har haft succes med at opbygge en stor virksomhed, med gratis kursusrækker, drevet af frivillige. Således er organisationen snarere med til at understøtte en digitaliseringsudvikling end at udkonkurrere.

De interviewede fra aftenskoler og biblioteker er dog enige om, at behovet for længerevarende it-kurser er ved at rinde ud. Behovene går mere i retning af åbne workshops, som også kan gennemføres i aftenskoler som “fleksibel tilrettelæggelse”, hvor aftenskoler må bruge op til 40% af skolens samlede tilskudsberettigede virksomhed på disse aktiviteter. Nogle skoleledere mener, at Ældresagen er en større konkurrent til aftenskoler, når det gælder foredragsarrangementer, end biblioteker er! Flere interviewpersoner nævner menighedsrådene som en aktiv spiller, når det gælder fællesspisninger og foredragsvirksomhed, som er stor. Der er god grund til at samarbejde på tværs blandt andre af civilsamsfundets organisationer, fremfor at konkurrere om de samme målgrupper.

Idé: For at understøtte civilsamsfundet kan man da, som en aftenskoleleder provokatorisk foreslår, indføre et klippekort, som brugere kunne benytte på tværs af de lokale aktørers/ aftenskolers tilbud? Og placere aktiviteterne i biblioteker, når de nu i forvejen lægger hus og rammer til andre aktørers aktiviteter?

Hvordan lærer vi at forstå hinanden?

Flere af interviewpersonerne fortæller om fordomme og manglende kendskab til hinandens faglige områder. En slags “dem” og “os” holdning, som florerer. Det kan fx være holdninger om, at “bibliotekerne flyder i penge” og har “uanede ressourcer”. Men man glemmer bibliotekers mange forskelligartede og lovbundne opgaver, og at det som oftest er kommunes største kulturinstitution. Det kan fx være holdninger om, at aftenskoler er “lidt træge” i optrækket. Men man glemmer, at aftenskoler ofte er énmandsbetjente virksomheder baseret på frivillighed og et stort engagement. Derfor er det vigtigt, at parterne indgår i konkrete fælles opgaver og videndeling. Gerne om aktuelle opgaver som fx dansespespektiver eller fx med at genopfriske borgernes kritiske sans overfor Fake News. Kun derved opnår man kendskab og venskab til hinanden.

Hvordan afværge potentielle konflikter?

Bør bibliotekerne være den institution, som driver ideerne og samarbejdet? Det er neutral grund at mødes på.

“Aftenskolerne er jo også interne konkurrenter, og vi kan derfor være lidt lukkede overfor hinanden!” (Skoleleder Karen Jensen, ODA, Odsherred)

Et skrivekursus på biblioteket over fire aftener med en ekstern forfatter blev en kæmpesucces. En aftenskole fandt det lidt mærkeligt, for det havde de også prøvet, og det fungerede ikke hos dem. Biblioteket og aftenskolen mødtes, og nu er det aftalt at gennemføre et nyt skrivekursus på biblioteket, men kun som appetitvækker. Og så bliver deltagerne opfordret til at gå videre på et kursus i aftenskolen. På denne måde blev en potentiel konflikt afværget på en gode måde. (Odsherred).

Et tegnekursus i Croquis var planlagt på biblioteket. Men inden biblioteket nåede at afholde det, blev det aftalt som et fællesarrangement med aftenskolen (AOF Center Sydjylland).

Hvilken hjemmeside sælger billetter?

Platformen for salg af billetter har vist sig som en udfordring. Aftenskoler vil helst sælge billetter via deres egne hjemmesider, for at signalere aktivitet og

synlighed. I flere tilfælde har der været vanskeligheder med fordeling af billetter, når aftenskoler og biblioteker går sammen om et debatarrangement. I de tilfælde hvor kommuner har entreret med kommercielle bureauer for billetsalg, tager biblioteker gebyr for ekspeditionen. I andre kommuner tager biblioteker ikke gebyr.

“Men praksis omkring billetsalg og gebyrer, kan man godt beslutte lokalt og gøre det smidigere og ændre praksis af hensyn til det kommunale tilskud!” (Formand Per Paludan Hansen, Dansk Folkeoplysnings Samråd)

Formidling og markedsføring

Bibliotekers og aftenskolers årshjul passer ikke sammen: Aftenskoler er af hensyn til kataloger næsten et halvt år forud for bibliotekers tilrettelæggelse. Så biblioteker oplever, at aftenskoler kan være træge at samarbejde med. Biblioteker ønsker i stedet aktualitet i udbud.

“I princippet er det noget, skolerne selv har skabt – og det skal de gøre op med! Brugernes mønstre bliver anderledes, og aftenskolerne kommer til at markedsføre sig ad andre kanaler hele året rundt, ikke kun to gange årligt ved sæsonstart!” (Skoleleder Bjørn Salling, FOKUS Aalborg)

Aftenskolernes fysiske kataloger, som omdeles (nogle gange husstandsomdeles), bliver udfaset af billigere, hurtigere og mere fleksible, digitale formidlingsformer. (FOKUS Aalborg, FO Aarhus, LOF Midtjylland)

Men i andre kommuner er det bibliotekerne, som udgiver omfangsrige (og dyre) trykte halvårs kataloger over sæsonens arrangementer. Det er en lokal prioriteringssag.

Det handler om at møde borgerne i øjenhøjde, og foretage strategiske valg omkring kommunikation og markedsføring ud fra det.

Foto: Ballerup Bibliotek.

INTERVIEW PERSONER

Fra bibliotekerne:

Bibliotekar Jarl Østergaard,
Skanderborg Bibliotekerne

Bibliotekschef Annette Brøchner Lindgaard,
Esbjerg Bibliotekerne

Bibliotekar Annette Siem Kristensen,
Viborg Bibliotekerne

Arrangementskoordinator Peter Zacho Søgaard,
Ballerup Bibliotek

Teamleder, arrangementsansvarlig for voksne,
Britta Hedegaard Christensen, Dokk1

Leder af Biblioteker, Kulturhuse og Borgerservice,
Jesper Bertelsen, Odsherred Kommune

Faglig koordinator Stine Veisegaard,
Kalundborg Bibliotek

Bibliotekschef Jette Mygind,
Kalundborg Bibliotek

Børnebibliotekar og arrangementsansvarlig
Kim Kaulbach, Ikast-Brande Biblioteker

Teamleder Carina Stubager,
Slagelse Bibliotek

Fra aftenskolerne:

Skoleleder Louise Juhl Dalsgaard,
LOF Skanderborg, Odder, Horsens

Leder af Folkeoplysning, Brian Kronborg,
AOF Center Sydjylland

Skoleleder Birthe Nørskov,
LOF Midtjylland

Skoleleder Torben Dreier,
FO Aarhus

Skoleleder Karen Jensen,
Odsherred Dag og Aftenskole (ODA)

Direktør Bjørn Salling,
FOKUS Aalborg

Skoleleder Karina Vincentz,
LOF Kalundborg og Odsherred

Skoleleder Sabine Skou Gøtterup,
FOF Syd- og Vestsjælland

Direktør Søren Peter Hansen,
FOF Aarhus

Andre bidragydere:

Direktør Michel Steen-Hansen,
Danmarks Biblioteksforening

Formand Per Paludan Hansen,
Dansk Folkeoplysnings Samråd

Sekretariatsleder Vibeke Sonntag Larsen,
Kulturhusene i Danmark

Bibliotekschef Britta Thuun-Petersen,
Viborg Bibliotekerne

Biblioteksleder Peter Holm Lindgaard,
Varde Bibliotekerne & Tænk tanken Mandag Morgen

METODE

Inspirationshæftet er udarbejdet i perioden juli – november 2019. Arbejdet blev indledt i juli og august med gennemførelsen af i alt 20 individuelle telefoninterviews med nøglepersoner fra biblioteker og aftenskoler i udvalgte kommuner.

Udvælgelsen af kommuner er foretaget af styregruppen ud fra aktuel viden og kendskab til samarbejder, samt med en skelen til geografi og volumen. Således er der eksempler fra bykommuner, fra mellem- og fra landkommuner.

Knudsen Syd har været gennemgående skribent på opgaven, som løbende er blevet kvalificeret på sparringsmøder med Michel Steen-Hansen, Danmarks Biblioteksforening og Per Paludan Hansen, Dansk Folkeoplysnings Samråd.

Folkebiblioteker og Folkeoplysning i samarbejde:
Fremtidens oplyste samfund

Udarbejdet af Hanne Marie Knudsen,
konsulentfirmaet Knudsen Syd, 2019
www.knudsensyd.dk

Styregruppe:
Michel Steen-Hansen, Danmarks Biblioteksforening
Per Paludan Hansen, Dansk Folkeoplysnings Samråd
& Hanne Marie Knudsen, Knudsen Syd.

Udgivet af:
Danmarks Biblioteksforening,
Vartov, Farvergade 27
1463 København K.
& Dansk Folkeoplysnings Samråd
Gl. Kongevej 39
1610 København V.

Grafisk design:
Studio jetzt-immer
www.jetzt-immer.studio

Tryk: Prinfo
Oplag: 1000 stk.

ISBN: 978-87-90849-01-6

